

KRIVNOSTI TAREGA MARDOCHEA

„To je vhod v galerijo, ki vodi v moje sobe.“

Skrivnosti starega Mardoche-a

Prokleta . . . !

IV. zvezek.

Roman Spisal Emile Richebourg.
Po E. Vacanovi prireditelji prosto
□ poslovenil Janko Leban. □

1909.

Založil in prodaja Viljem Požgaj v Kranju.

Natisnil Iv. Pr. Lampret v Kranju.

030006267

Četrť ure kasneje je srečal Parizel svojega sina, ki je pred pristavo hodil gorindol.

„Vidim ti na obrazu, da sva propala,“ reče Fran. — „Da, same jeze bi počil! Če tega prokletega Rouvenata kje na samem dobim, ne vem, kaj se zgodi ž njim!“ — „Tudi jaz ga sovražim, in morda še bolj nego li ti!“ reče Fran zamolklo. — „Dokler bode živel ta človek na pristavi, ne doseževa nič. Stari Mellier je samo še truplo brez duše, avtomat, ki ga prikriva vsemu svetu, celo Mellieru! Kaj li hoče? Česa čaka? Česa se nádeje? Morda želi naju izdediniti?“ — „Tako se vsaj zdi.“ — „Da, in to na korist male Blanche-e! Ona mu je vse! K sreči me je Mellier zagotovil, da noče delati testamenta. Na hčerko Jean Renaudovo se tudi ne smeva zanašati, kajti ona te ne ljubi!“ — „Pa jaz jo ljubim!“ — „Kakor hitro nama neha biti sredstvo v dosego najinega namena, moraš opustiti misel nanjo. Ko postaneva enkrat gospodarja na Seuillonu, potem bova že videla In, če bi tudi drugače ne šlo,

pomisli, ona je šibka deklica, in ti si močan hrust... Narediš jo lahko za svojo ljubovnico... Razumeš li?" — „Da,“ odgovori Fran tresoč se. Stari se je pa grdo smejal. Zdajci odideta oba drug poleg drugega z vrtov ter dospeta v gozdič. — „Pojdi z mano!“ reče stari Parizel ter vede svojega sina skozi goščavo do kraja, kjer je bil gozdič malo razredčen. „Tukaj lahko govoriva, ne da bi naju kdo motil.“ In res, vladala je tu grobna tihota. „Le-sem ne dohaja živ krst, razen kadar so lešniki zreli,“ povzame Fran. — „Nu, letos jih bova, tega se nadejem, skupno brala!“ zavrne stari skrivnostno.

Mladenič ga zvedavo pogleda.

„Rouvenat nama je na poti,“ zašepeče stari, „Rouvenat mora izginiti!“

Fran se strese. „Tudi jaz sem že mislil na to,“ reče. „Pa kako bi se stvar izvršila?“ —

Stari skomizgne z ramo. „Vsako sredstvo je dobro, kadar se človek hoče iznebiti neprijatelja. Počakati morava le, da se nama ponudi prilika.“ — „In, če se nama nobena ne ponudi?“ zašepeče mladenič. — „Potem si pa morava sama priliko narediti!“ zaheheče se stari. — „To je pa težko,“ zavrne Fran. — „Tako govorijo le strahopetci!“ jezi se stari. „Rouvenat je najin sovražnik, on ovira najine načrte; zato ga je treba odstraniti! Potem bodeva gospodovala Jacquesu Mellieru; hči Jean Renaudova postane

tedaj izlepa ali izgrda tvoja žena, in premoženje Mellierovo pripade nama! Saj ga imava takorekoč že v rokah! Ali naj bi si ga dala izpuliti? Nikakor! To bi bilo preneumno! Ponavljam ti: Rouvenat je nama edina ovira, in zato mora Rouvenat umreti!“ — „On ima trdo bučo in je žilav kakor mačka!“ zamrmra Fran. — „Ti govoriš, kakor bi ne bilo v reki globočin, ki v nje slučajno lahko štrbunkne. Pa, ali ne pride li lahko na deželni cesti pod težak voz? Če zleze v prihodnjih dneh na črešnjevo drevo, da bi Blanche-i nabral prvih črešenj; ali se ne zlomi lahko pod njim veja? Če dremlje na klopi; ali ne pade lahko krovce na njegovo glavo? Koliko je priložnosti! Kakor hitro se nama ponudi katera, treba delati brzo in odločno! Človek mora imeti mrzlo kri, mora biti drzen in spreten; razumeš li, dečko?

„Bova videla, kaj se dá narediti,“ zamrmra Fran zamolklo. — „Jaz zapustim danes zvečer pristavo, pa daleč ne pojdem. Nihče me ne pozna v tem kraju, lahko ostanem v Artemontu ali kje drugje. Imam tisoč frankov v žepu, ki mi jih je posodil Mellier „na račun“ pripadajoče mi dedščine. S tem denarjem lahko čakam prilike. Midva pa se ne smeva videti. Sicer hočem si nadeti drugo ime. Previdnost je mati modrosti. Ako me pa potrebuješ, tedaj... Nu, pa saj danes zvečer, predno odidem, pogovoriva se

še o nekem sredstvu, kako bova skupno delovala.“

Zapustivši gozdič stopita zopet na plano. Deset korakov pred njima se pokaže kuštrava, bleda, strašno suha ženska, prihaja joč iz goščave, ki je v njej počivala. Nje pogled se je čudno svetil. Roke razprostré proti nebesom ter tožno zamrmra: „O koliko hudobnih ljudi je pač na svetu!“

Oba Parizla se v tem približata pristavi. Ideta mimo pastirjeve kočé. Sedanji pastir seuillonske pristave je bil neoženjen Alzačan. Že nekoliko noči ni spal doma, ker je bil čas, ko je čreda na planem ponoči mulila travo.

„Tu poglej,“ reče Fran ter se ustavi. — „Kaj li naj pogledam?“ — „Poglej tu pred sabo.“ — „Jaz vidim le vodnjak.“ — „To je res. Vidiš vodnjak, ki se ne rabi več; pa je globok in ima še zmerom svoje tri metre vodé. Rouvenat je že večkrat rekel, da ga bo dal zasuti, da se ne prigodi kaka nesreča. A zakaj naj bi se ne zgodila? Le poglej: škripec je zlomljen, verige ni več, kamni ob kraju so preperéli in krhki; le enkrat stopiš nanje, in so v globini!“

Stari se hripavo zasmee ter prikima. „Aha, umejem, umejem!“ zasiče. — „Kako često sede Rouvenat pozno zvečer sem-le na kraj ter kadi svojo pipo tabaka! Ako ga torej najdejo nekega dné tu doli razbitega ali

vtopljenega, potem je krhki kraj tega kriv. Ne-li?“ — „Hehehe! Ti si zvita glavica, dečko moj! Delaš mi vso čast!“ — „Jaz ljubim in sovražim,“ dé Fran zamolklo.“ — „Jaz pa sovražim in hočem obogateti!“ zamrmra stari.

Rouvenat je bil obsojen!

18.

Drugi dan zapusti Blanche pristavo z lepo košarico v roki. Utegnila je biti po priliki deseta ura. Deklica ubere pot pod noge naravnost v Fremicourt. Šla je po poti preko travnikov, med topoli, vrbami in jelšami ob bregu. Ta pot je bila lepša nego ona na prašni cesti. Pa saj je bila spomlad; vse je zelenelo, šumelo, pelo, cvelo? In potem je bila deklica tukaj sama in lahko je sanjala. Tako sanjaje zagleda naenkrat mladega moža pred sabo; bil je to Leon! Iznenadena, morda tudi vesela vikne. Mladenič pozdravi. Potem se ustavita oba drug poleg družega. Blanche-i je srce silno bilo.

„Vi ste iznenadeni, da me tu vidite, gospodična,“ izpregovori Leon s tresočim glasom. „Moram vam priznati, da sem se nadejal, da vas tu srečam. Pravil sem vam o svoji dobri zvezdi. Vidite, ona me tako gotovo vodi, kakor nekdej svete tri kralje: zvezda ta me vodi do vas!“ — „In jaz sem

tudi baš sedaj mislila na vas“ — „Je li to res? Sem-li tako srečen, da sočuvstvujete z mano?“ — „Ali niste nesrečni? Ali najtorej ne mislim na vas?“ — „Kako dobri ste, gospodična! Kako vredni, da se vas ljubi!“ reče mladenič, milo jo pogledavši. „In v istini vas tudi ljubi vse, vse! Dovolj, da vas človek le pogleda, in vé, da imate angeljsko srce! Vi ste najlepša stvar božja ter imate tudi čudotvorno moč, vse okolo sebe olepšujete! Vaš nasmehljaj podeluje vsemu svetu miloto, vaše oko svetlobo, vaš glas harmonijo! O da, jaz sem bil nesrečen, malo-srčen, izgubljen, brez cilja! A videl sem vas, in sedaj nisem več samotен, imam pogum, moč, voljo in cilj: postati hočem srečen! — Midva se jedva poznavata, komaj sva par besedi med sabo izpregovorila, in že ste storili zame toliko! . . . Blanche je vaše ime; jaz bi vas pa imenoval drugače: imenoval bi vas „vilo vesele nadeje“! . . . O, dovolite mi, da govorim! Odkar vas poznam, ne dvomim več, verjamem na Boga, ki me ne zapusti, kakor ste mi dejali. On mi je poslal vas kot angelja varuha, v mojo srečo! Sreča! Ta je povsod, kjer vi bivate: v cvetlici, katero gledate!“

Blanche je s solznim očesom zrla mladeniča, ki jo je bil prijel za roko. A te solzé so bile solze veselja, in roke mu ni odtegnila!

„Ali ostanete dolgo v tem kraju?“ povpraša ga. — „Nikdar več nočem ostaviti tega kraja,“ odgovori mladenič.

Deklica povesi oči ter rahlo potegne svojo roko iz njegove.

„Ali greste v Fremicourt?“ povpraša mladenič. — „Da.“ — „Ali vas smem spremiti do konca travniške poti?“

Ona mu ni odgovorila; to je pomenilo: da! Nekoliko časa sta molcé korakala dalje drug poleg drugega. Zdelo se je kakor bi se smehljale cvetlice, ko sta šla mimo njih.

„Ali imate sorodnike v Fremicourtu?“ povpraša mlada deklica naposled. — „Tam ne poznam nikogar. Slučaj, ali ne, dobra moja zvezda me je vodila v Saint Irun in potem v Fremicourt, kjer mi je bila sreča, da sem vas zopet videl. Kako krasna se mi zdi ta okolica, kako ljubka zelen teh travnikov, kako veličastne te goré! O, nerad bi šel zopet odtod!“

Blanche se je smehljala hudomušno. „Parižanu postanejo naši kraji naposled vendarle preveč enolični; ménite, da ne?“ — „Vi se šalite, gospodična!“ — „Ali stanujete v Saint-Irunu?“ — „Da, gospica, za zdaj bivam v Saint-Irunu.“ — „Ali ste slišali v Fremicourtu kaj o meni?“ — „Da, o vas mi je govoril star mož, tisti, ki vam je dal pri cerkvenih vratih šopek cvetic.“

„Ah, vi menite Mardochea; pravil mi je včeraj zvečer o vas.“ — „Ali tudi njemu pomagata?“ — „Da; on je tudi moj prijatelj.“ — „On vas ljubi, silno ljubi! Govoril mi je o vas z veliko navdušenostjo! . . . Stari mož mi je pravil o tem, da je vaš oče silno bogat. Ah, to je pregraja, ki naju loči! Vi ste previsoki za me ubožnika. Če mi tudi nihče ne more braniti, da vas ljubim, spoštujem, častim; da zmerom mislim na vas in, dâ za vas živim: — vendar nikdar se ne smem nadejati, da postanem kdaj vaš mož! In kako srečen bi bil, če bi vam mogel posvetiti vse življenje svoje do zadnjega vzdih; če bi vas mogel na rokah nositi ter osrečiti vas! . . . Pa vi ste bogati, vi ste žalibog bogati! . . .“

Obraz mlade deklice se veselja zasveti. „V istini, pravijo, da bodem neki dan bogata. Toliko bolje! Potem lahko poročim, kogar bom hotela!“ — „Da, pa vašemu gospodu očetu bode ljub samo tak snubač, ki je sam bogat.“ — „Tako pač računajo v mnogih rodbinah, kakor se zdi. A moj oče in moj boter imata vse druge nazore. Gotova sem, da ne bosta zahtevala od mojega snubača toliko bogatstva, pač pa blago, milo srce! Saj onadva me imata tako rada, in izvestno mi bosta želela pred vsem le srečo!“ — „Stari Mardoche mi je pravil, da vas je že mnogo snubilo brezuspešno.“ — „To je

es; reče deklica nasmehoma; „a to je bilo zato, ker nisem ljubila nobenega snubača. daj pa . . .“

Leon je bil ves srečen! „O hvala, hvala!“ — „ekne veselo. „Smem se li torej nadejati?“ — „Ali me niste krstili „vilo vesele nadeje?“ — „O, vi mi odpirate nebesa! . . . Le tri leta mi je treba pridno delati, da dobim dobro službo ter vas bodem vreden. Tri leta so res dolga . . .“ — „Jaz bodem čakala,“ — reče ona.

Mladenič je obsipljal njeno roko s poljubmi. „V osmih dneh bodem v Parizu in pričenem delati, da izvršim svoje studije.“ — Danes zvečer hočem svojemu očetu in bratu povedati o vas in jutri se nadejem, boste se smeli priti na seuillonsko pristavo, da se vam predstavite.“ — „Kako naj to izvem?“ — „Opoldne vam bode to povedal Marloche na onem mestu, kjer ste včeraj z njim govorili.“

Prišla sta bila na kraj travniške poti. Naglo in gorko si stisneta roko in se razločita.

19.

Blanche je nadaljevala svojo pot proti Fremicourt, do katerega je imela le še par korakov. Mladenič je gledal za njo, dokler ni izgnila za prvimi vaškimi hišami.

Potem obrne svoj pogled hvaležno proti nebesom ter jo udari preko mosta naravnost proti Saint-Irunu.

Komaj je bil pa naredil kakih dvajset korakov, ko iz goščave pride na dan mož, ki mu stopi na pot. Bil je Rouvenat.

Njegovo obličje je bilo šeresnejše, ostrejšee žalostnejše nego li navadno. Pa iz njegovega pogleda je odsevala bolj boleost kakor jez. Rouvenat se ustavi pred mladeničem ter se začuden zgame.

„Spoznam vas, gospodine,“ prične govoriti. „Pretekli četrtek bili ste v Gray-ane-li?“ — „Da, bil sem tam.“ — „Ali mi tudi spoznate?“ — „Ako se ne motim, ste boter gospodični Blanche-i Mellierovi.“ — „Da, to sem v istini; boter sem deklici, ki ste ž njo ravnokar besedičili, idoč ž njo ob bregu reke. Videl sem vas od daleč. Lahko bi bil vaš pogovor pretrgal, pa zdelo se mi je bolje, da vas tu počakam. Nočem, da Blanche vé, da sem vaju videl skupaj, in on tudi nikdar ne sme izvedeti, kar vam sedaj hočem povedati.“

Mladenič je čutil, da mu srce boleostno bije; slutil je, da ga čaka nenadna nezgodaj — Nemirno pogleda Rouvenata. Ta pa nadaljuje: „Vaš obraz mi je všeč. Čeprav sem le priprost mož, vendar dobro poznam okoli ki je odkrito in pošteno. In zatorej tudi ne morem verjeti, da ste prišli le-sem, da b

apeljali nedolžnega otroka, malo našo Blanche-o!“ — „O, hvala vam lepa, gospod!“ — zvikne Leon ganjen, „da ste to o meni vereli, razžalili bi me bili do smrti!“ — „In tedaj; ali mi hočete odkritosrčno odgovarjati?“ — „Boter gospodične Blanche-e ima pravico, da me izprašuje.“ — „Nu tedaj! Ali ljubite Blanche-o?“ povpraša Rouvenat osorno. — „Iz vse svoje duše jo ljubim!“ odgovori mladenič, ne da bi se obotavljal.

Rouvenat se zgane in obraz se mu zamrači. „Gorje je večje nego li sem mislil,“ — reče. Potem pa dostavi z vidno plahoto: „In Blanche; ali vas ljubi? . . .“

„Gospodična Mellierova ni mi dala dovoljenja, da odgovarjam mestu nje,“ zavrne mladenič s tresočim glasom.

Oba moža sta bila ganjena, osupla. Leona je preobdajal strah, zakaj instinktivno je čutil, da je Blanche popolnoma odvisna od moža, ki stoji pred njim; čutil je, da mu on lahko z eno samo besedo uniči srečo in razpihne vse njegove sanje!

„Poslušajte me,“ izpregovori Rouvenat po majhnem odmoru. „Vi ljubite Blanche-o; jaz jo tudi ljubim, da! ljubim jo tako prečrčno, kakor da bi bila moj otrok! Od nje-nega rojstva jo že opazujem. Na mojih koljenih sem jo gugal kot otroka, s temi rokami sem jo pestoval! Blanche-ina mati je umrla dve uri po dekličinem porodu, in pri mrt-

vaškem odru nesrečne te žene sem prisegel da bodem nad njenim otrokom zmerom ču-
ter ga varoval kakor zenico v svojem očesu.
O, Bog je dober in gotovo ne dopusti,
bi Blanche bila nesrečna? Če bi vam mogel
povedati vse, razumeli bi . . . Pa jaz te
ne smem! Solza v očesu blage te deklice
meč skozi moje srce! Da jo obvarujem vsa
bridkosti, bi rad žrtvoval te kratke dneve,
so mi namenjeni še v življenju. O Bog!
bi rad vsaj še tako dolgo živel, da bi mogel
reči: „Ona je srečna!“

Leon je z veliko pazljivostjo sledil k
sedam Rouvenata, ki je dalje govoril:

„Da sem znal, kaj bo iz tega, ne-
bil deklice jemal s seboj v Gray in vi bi
ne bili srečali. A zlo se je zgodilo in zdaj
nama je skrbeti za to, da to zlo ne bo
škodovalo. In vi mi morate pri tem pom-
gati, mladi gospodine! Jaz nisem jezen na
vas, ker ljubite Blanche-o — kaj li mo-
rete vi za to? Pa še ni prepozno. Hoče-
zopet pomiriti tam, kjer ste vi nehoté vzb-
dili nepokoj. Ali mi boste pomagali? Da
vaše oko mi dokazuje, da smem računati
na vas!“

Mladič je preobdajal čimdalje več
strah. Milo reče: „Prosim vas, gospod,
mi naposled poveste, česa pravzaprav za-
htevate od mene . . .“

Rouvenat resno odgovori: „Vi ljubite Blanche-o. Verjamem, da imate poštene namene, da ste čvrst mlad mož. In vendar moram vas prositi: „Pozabite deklico!“

„O, zahtevajte, kar hočete, le tega ne!“
— „In vendar mora biti tako! Mora biti tako, ker mož Blanche-in ne morete postati nikoli!“

Mladenič si zakrije obraz z rokama.

„Ubogi mladenič! ljubi jo v resnici!“ si je mislil starček. Pa premagavši vso slabost nadaljuje močno, glasno in resno, položivši pri tem svojo roko na Leonovo ramo:

„Vidite torej, kako stoje stvari. Kaj hočete storiti?“ — „Ali to vem?“ jekne mladenič ter privzdigne svoj obraz, ki mu je bil mrtvaškobled. „Jaz ne morem več misliti. Vse se meša v moji glavi! O, stari berač je imel prav! Jaz sem se nadejal. Neumnik! Sme li zavržen nadejati se? Imenoval sem jo „vilo vesele nadeje“! Kaka neumnost! Ona je le gospodična Blanche Mellierova, edina podedovalka bogatega očeta! Drznil sem si misliti, da sem je vreden! Kje sem imel glavo! Dajte mi še zadnji udarec. gospod Rouvenat, dajte mi ga ter uničite me popolnoma!“

Rouvenata so te obupne mladeničeve besede globoko ganile. Poln sočutja je gledal vanj.

„Ni treba, da mi pravite, zakaj ne morem postati nikdar Blanche-in. Uganem prav lahko vzrok! . . .“ — „Mislite li!“ deje Rouvenat grenko. — „Gospod Mellier želi svoji hčerki sijajno partijo; on jo da zaženo le bogatemu, visokemu gospodu!“ — „Zelo se motite! Da vam dokažem svojo simpatijo, zagotavljam vas, da je Blanche bila obljubljena že, ko je bila šest let stara. To je tedaj vzrok. Več vam ne morem povedati.“ — „Kaj! To je vzrok?“ — „Da, to je edini vzrok, in ni je moči na zemlji, ki bi mogla izpremeniti to stvar!“ — In vendar, gospod Rouvenat, dovolite mi, da vam opominim, da ne zaročamo otrôk! Ali ne more srce dekličino drugače voliti nego li vaši naklepi? Kaj pa, če bi ljubila družega moža in ne vašega zaročenca.“ — „To bi bila velika nesreča.“ — „Velika nesreča?“ — „Da.“ — „Tedaj on, ki bi ga gospodična Blanche sama volila, bi bil zavrjen?“ — Gotovo, prav tako kakor vi in drugi, ki so že želeli Blancheo v zakon.“

Mladenič zmedeno pogleda starčka. „In to imenujete vi ljubezen do deklice, ki ste ji boter?!“

Rouvenat se čudno nasmehlja. „Dobro vem, da me ne morete umeti; pa te stvari vam še ne morem pojasniti! to je moja skrivnost. Srce male naše Blanche mora biti prosto! Denimo, da vas to srce ima rado;

ono lahko pozabi ta sen. Saj nočete deklice onesrečiti; ne-li?“ — „In to še vprašate!“ vikne mladenič, in mene to vprašate, ki bi življenje dal za Blancheo!“ — „Nu tedaj: v imenu male Blanche in njene sreče, v imenu vaše ljubezni do deklice, v imenu vaše časti in v imenu vsega, kar vam je drago, zaklinjam vas: idite proč od tukaj, izginite, skrbite, da vas Blanche nikoli več ne vidi!“

Mladenič bolestno zastoče. Rouvenat nadaljuje: „Jaz ne vem, kdo ste, odkod prihajate; pa da ste tudi knez, milijonar, bilo bi vseeno! Vi ne morete postati nikoli soproga mali Blanche-i! Obračam se do vašega srca, do vaše poštenosti! Stvar se tiče pokoja ubogega nedolžnega otroka! Vi pač ne želite deklici nesreče? To bi bilo slabo, a vi ste dobri! Vidim, vidim solze v vaših očeh! Glejte, tudi jaz bom moral jokati . . . Bog mi je priča, če bi bilo mogoče, da Blanche postane vaša . . . bili bi mi ljubši kakor vsak drugi . . . Pa nemogoče je . . . nemogoče! Vi zapustite ta kraj; ne-li? Vi ne poiščete več deklice? Ali mi to obljubite?“

Leon prikima nemo, ves pobit.

„O, saj sem vedel, saj sem vedel! Vi ste blag človek!“ jekne Rouvenat ganjen.

Mladenič ga obupno pogleda. Njegove ustnice se potegnejo, kakor bi hotel čez nje mili pozdrav: Z Bogom! potem objame starčka ter hitro odide.

„Nesrečnik več na svetu!“ zamrmra Rouvenat tožno.

20.

Leon je bil na mah zopet potisnjen v največje gorje. Bilo mu je, kakor bi ga zemlja morala požreti. Zapustivši deželno cesto, je hitel brez namena preko polja. Ni mogel več misliti, le trpel je mnogo, mnogo!

Zdajci mu udari na uho zvonjenje. V Fremicourtu so zvonili poldan. Prišel je bil na vrh, odkoder se je videla seuillonska pristava. Ugledavši jo, Leon bridko zastoče in njegove roke pokažejo v daljavo. „Vse je proč, vse je proč!“ zaječi. „Jaz je ne smem več videti. Bog te živi Blanche, Bog te živi! . . .“

Na njegovi levi strani se je širil gozd sueureski, pred njim so se kopičile velikanske skale. Podobne so bile gorostasni trdnjavi s stolpovi, nasipi in vrhovi.

Nekaj nerazumljivega ga je vleklo k temu skalovju. Sledil je instinktu svojemu. Iskal je to, kar je bilo tožno in divje. Kmalu je bil med skalami. Zdajci se zasliši glas za njim: „Stojte, stojte! Dober dan, gospodine! Kam li ste namenjeni?“

Leon se brzo ozre ter spozna starega berača, ki je sedel na enem kamenu; na drugem pa je imel skromno svoje kosilce pred seboj. Solnce je prosjaka obsévalo. „Za Boga; kako pa li vi izgledate?“

zakliče starček. „Saj ste kakor iz sebe! Morda vas to togoti, da ste me tukaj našli? Pa verjemite mi, jaz se baš tako čudim, kakor vi, da me obiščete tukaj v mojem stanovanju!“ — „V vašem stanovanju?“ — „Nu, ali ne vidite, da tu stanujem?“ — „Jaz ne vidim nobenega poslopja.“ — „A pogledjte le te skale!“ reče Mardoche, smehljajoč se. „To je moj grad! Med temi skalami so prebivale uharice, martinčki in kače takrat, ko sem jaz le-sem prišel stanovat. Ali vidite veliko to visoko razpoko? To je vhod v galerijo, ki vodi v moje sobe. Stanujem v treh velikih sobanah.“

„Kako? Vi stanujete med temi skalami?“ začudi se Leon. — „Meni je prav priležno tukaj. Zdi se mi, da s-m tu prost liki pticaroparica, ki gnezdi v tem kraju. Bati se mi ni ne viharja, ne dežja, ne bliska. Akopram solnce nikdar ne posije v moje dvorane, vendar je v njih prijazno. Sicer mi je treba narediti le dva koraka in sem tu zunaj na svoji terasi, odkoder imam najlepši razgled, kakor se lahko prepričate sami. Tu me zjutraj pozdravlja solnce. Slavček me budi. Kliče me s tega drevesa tu-le. On pozna moje navade. Ko se mu zdi, da sem zadosti spal, zbudi me. Gozd pred mojimi vrati je moj park, ki mi je ves na razpolaganje. V njem nahajam tihoto, hladnoto, senco, ki je v njej lepo sanjati. In kaj li ima zapuščena starost

boljšega kakor sanje? Dobri ljudje s seuillon-ske pristave — streho od tukaj lahko vidite — so mi ponudili v ovčarski hiši izbico; v tamošnji ovčarski hiši je troje sob; a neoženjeni pastir rabi le eno. Da ne bi žalil gospodične Blanche-e, sprejel sem ponudbo. Pa navzlic temu, da imam tam dobro posteljo in prost vhod podnevi in ponoči (ker imam ključ), vendar sem mnogo rajše tukaj. Ljudje me zaradi tega imenujejo starega norca. Morda imajo prav! Tedaj pa govoriva o vas, mladi gospodine! Vi mi ugajate; to je naravno. Saj ste mladi, lepi in prijazni. A kar mi je nerazumljivo, to je, da sem takoj iz začetka občutil za vas resnično prijateljstvo! — Nu, ali ste premišljevali o tem, kar sem vam včeraj povedal v Fremicourtu? Verjemite mi, mladi moj prijatelj, jaz nekoliko vem, kaj se godi na seuillonski pristavi. Bila bi pač bedarija, ko bi hoteli nadejati se, da postanete kdaj soprog Blanche-in!“ — „Ah, to vem sedaj žalibog še predobro!“ odvrne Leon z žalostnim glasom.

Mardoche se zgane. „Nesrečnik!“ vikne. „Vi ste bili na pristavi? . . .“ — „Nisem bil prav tam.“ — „Tedaj niste zopet videli gospodične Blanche-e?“ — „Pač, pač; ob reki!“ — „Navzlic mojemu svarilu? . . . To je bilo slabo od vas!“ — „Ne hudujte se nad mano, dobri Mardoche. Dovolj se pokorim, ker nisem slušal vašega sveta, ker sem bil toli

drzen! . . .“ — „Kaj vam je povedala gospodična seuillonska?“ — „Rekla mi je, da se smem nadejati.“

Starčka so te besede zelo gamile. „Tedaj vas Blanche ljubi?!“

Leon ža'ostno prikima. „Meni se je tako zdelo; pa nadejem se, da sem se motil!“ — „Govorite vendar! Zakaj li ste tako obupani, tako žalostni? Kaj se je zgodilo? Povejte mi vse, ne zamolčujte mi ničesar. Jaz moram vedeti . . .“ — „Gospodična Blanche je šla v Fremicourt, kjer je imela opravke. Jedva sem jo bil zapustil poln veselja in poln nadeje, ko stopi iz goščave mož ter mi zapré pot.“ — „To je bil gotovo Pierre Rouvenat.“ — „Da, boter gospodične Mellierove.“ — „Nu, in?“ — „Nu, ne da bi se jezil ali žugal, ponavljal je to, kar ste mi sami rekli.“ — „Zmerom ista stvar!“ misli si Mardoche. „Kaj hoče pravzaprav?“

Mladenič nadaljuje: „Ni mi rekel, da ne bi smel ljubiti Blanche-e, pa prosil me je v imenu njene bodočnosti, v imenu njene sreče, da je več ne iščem. O Bog, da me je kdo zabodel v srce, ne bi me tako bolelo! Pa, ker gre tukaj za srečo Blanche-ino, obljubil sem Rouvenatu, do hočem odpotovati ter izginiti za zmerom. Če je le ona srečna; kaj mi je potem še na tem, če tukaj ali tam nesrečno životarim?“ — „Tedaj je — kakor drugim — tudi vam Rouvenat rekel, da se

ne smete nadejati da kdaj dobite Blanche-o? — „Da.“ — „Če bi vas pa deklica ljubila?“ — „To bi bilo vseeno, vsaj tako mi je rekel!“

Zdajci začne Mardoche živeje govoriti. „Rouvenat hoče tedaj, da bode deklica „zarjavela d'vičica“? On ima v glavi svojo misel, katere mu ne prežene nihče. A katera je ta misel? . . .“ — „To je Rouvenatova skrivnost.“

„Da, to je njegova skrivnost . . . Skriva jo skrbno, ker še jaz je nisem uganil. In vendar, da-si je čudno Rouvenatovo ravnanje, ni dvombe, da mož hoče Blanche-i le srečo; kajti ona je njegovo vse, on jo obožava! Jaz poznam sicer nekoga, ki bi imel pravico, zahtevati od Rouvenata pojasnilo ter se tudi vstavljati njegovi volji; pa ta oseba mora še molčati! . . . Gotovo je le to, mladi moj gospodine, da vam je torej danes Rouvenat dal isti svét, kakor sem vam ga jaz bil dal včeraj.“

„Žal, da je tako!“ — „Vendar je moral stvar nekako utemeljiti; ne-li?“ — „To je storil.“ — „Povejte mi, povejte mi! kaj li vam je rekel?“ — „On trdi, da je Blanche zaročena že od svojega šestega leta.“ — „Od svojega šestega leta?“ začudi se Mardoche. „Kaj li pomeni to?“ Pritisne si roko na čelo, kakor da bi premišljeval. Naposled pa zamrmra:

„Tega ne umejem!“ Potem se zopet obrne k Leonu. „Vi ste torej obljubili, da ne boste več videli gospodične Blanche-e? Kaj li mislite storiti?“

„Odpotovati.“ — „Vi niste torej iz tega kraja?“ — „Ne, jaz ne poznam tu nikogar.“ — „Tedaj ste slučajno . . .“ — „Da, slučajno sem prišel sem.“ — „Potem imate vi prav. Kam li pojdete?“ — „Kam? Tega ne vem! Pojdem, kamor me povede nezgodna zvezda. Če bi me hotela vihra zanesti v prepad, da bi obležal mrtev . . . to bi bilo za-me še najbolje!“

Mardoche ga prime za roko. „Kako stari ste?“ — „Tega sam ne znam natanko; mislim: devetnajst ali dvajset let.“ — „In vi se ob tej mladosti drznete tako govoriti!“ reče starček resno. „Mladi gospodine, vi ste besni!“ — „Ne, besen nisem; a obupan!“

Mardoche skomizgne z ramama.

„Predno tožite, počakajte, da kaj pretrpite.“ — „Pa kaj li bode iz mene?“ povpraša mladenič ves kakor iz sebe.

Mardoche hladno odgovori: „Vi morate postati mož.“

Leon ni mogel prenašati trdnega pogleda starčkovega; zatorej povesi oči.

„Imate li premoženje?“ povpraša Mardoche. — „Ne.“ — „Pa vendar službo?“ — „Tudi ne.“ — „In potem ste hoteli po-

ročiti Blanche-o Mellierovo?!“ zajezi se Mar-
doche.

„O, bil bi se te sreče vrednega izkazal; odločen sem bil za to! S prav dobrim vspehom sem študiral. V treh letih bi bil lahko advokat, zdravnik, inženir! . . .“

„Tako, tako? Zdaj umejem! Nu, mladi moj gospodine, glejte, da izvedete, kar ste se namenili! Vrnite se v Pariz ter pridno delajte, da pridete do cilja.“

Leon je majal glavo, grenko smehlja-
joč se.

21.

Po kratkem odmoru zopet povzame Mar-
doche:

Življenje ima za vsacega kaj grenkega in dokaj solzá. Več je tožnih kakor veselih dni. Kakor ubožniki, istotako imajo tudi bogatci svoje naloge. Življenje je boj; dosti se človek mora boriti za srečo, in časih moramo mnogo, da! mnogo trpeti, predno dospemo k pokoju. Le hrabri ljudje dosežejo svoj namen. Njihova je zmaga; le kdor se je bojeval, se ohrani!“

„Vi ste še mlad, inteligenčen, omikan, in že hočete obupati! Ali ste hraber, močen, veren? Vera, vera je pred vsem potrebna, mladi gospodine, to verjemite mi!“ — „Vera, vera! pravite; a kakšna vera?“ — „Vera v Boga! vera v svojo moč!“ odgovori Mar-

doche slovesno. „Le stopite v svet ter ogledite se malo okoli sebe; povsod nahajate večje gorjé! Ne ozirajte se toliko po višinah, nego bolj po nižinah! . . . Jaz ne znam niti brati, niti pisati; pa postal sem vsled samosvojega razmišljanja sredi velikolepega stvarstva modrijan. Zadela me je bila nezaslišana nesreča. Misel na Boga me je naposled tolažila. O, jaz sem bil nesrečnejši kakor boste kdaj vi! — Pa sedaj se ne tiče mene, ki kmalu umrem, nego vas! Rad bi videl, da se zopet opogumite. Kako se zovete!“ — „Leon.“ — „Leon, Leon“, ponavlja Mardoche zamišljeno. Tega imena ni bil nikoli pozabil. Še v tem trenutku mu je budilo grozne spomine. „Leon, to je vaše ime,“ povzame berač, „a jaz sem vas prašal po po imenu vaše rodbine.“ — Nimam nobene rodbine,“ odgovori mladenič; prosjak pa se strese.

Leon nadaljuje: „Moje rojstvo je skrivnost. Niti ne vem, kje sem rojen, niti kdo mi je bil oče!“ — „In vaša mati?“ — „Bil sem pet, k večjemu šest let star, ko sem jo izgubil.“ — „Ubogi otrok!“ jekne Mardoche. — „Ali umejete sedaj, da imam prav, če se pritožujem o svoji usodi?“ vzdihne Leon. — „Gotovo, gotovo! Pa zaradi tega ne smete še obupati! Vi stanujete v Parizu?“ — „Da.“ — „Kaj vas je vodilo v ta kraj?“ — „Hočem vam to povedati! Bilo je neke viharne

decembrove noči, ko se je moja mati, ki me je nosila otroka v naročju, zgrudila v snegu nekaj milj od tukaj na potu proti Gray-u.“ — „Ali je obležala mrtva?“ — „Ne, le onesvesti.“ — „In potem?“ — „Prišli so glumači s svojimi vozovi mimo. Sprejeli so naju. Šli so na to v Gray. Tam so moje mater oddali v bolnišnico.“ — „Kjer je tudi umrla; ne li?“ — „Skoro gotovo. Tega mi dosedaj ni mogel nihče zagotoviti.“

„To je čudno!“ si je mislil Mardoche. Glasno pa dostavi! „In kaj so storili glumači z vami?“ — „Eden njih, bil je najubožnejši, najnižji, neki pavliha se me je usmilil. Boječ se, da ne bi naredil njegov patron iz mene vrhovodca, je zapustil še tisti večer svoje tovarše ter me je vzel s seboj. Jerôme Goš — to mu je ime — dela že trinajst let za-me; on me je vzgojil, dal me je učiti, postal mi je oče! V začetku bi si seveda sam ne bil mogel pomagati; kajti bil je ubog. Pa v usnjeni torbici, ki je visela ob rami moje matere, je našel dvanajst tisoč frankov. Z obrestmi tega denarja me je vdrževal izprva po šolah. Vsled Goševe hranljivosti je dandanes skoro podvojen moj imetek, in kar je sem pristradal, to je tudi meni namenil!“ — „To je čvrst mož, vaš rednik!“ vzklikne Mardoche ganjen. Mladenič pa nadaljuje: „Nejasno spominjajoč se one grozne, viharne, zimske noči, sem poizkusil,

da bi v tem kraju mogel kaj več poizvedeti o svoji materi, o svoji rodbini; toda zamán! — „V usnjeni torbici pri zlatu ni se torej našel noben listek, noben naslov? To je zares čudno! Toda le-sem v Fremicourt vas je vender-le vodil samo slučaj.“ — „Slučaj? Ne! Nego prišel sem sèm vsled neke opombe gostilničarja Bertauxa v Saint-Irunu, v čegar gostilnici je moja mati stanovala, predno se je napravila na pot. Jaz sem si isto sobo pred tremi dnevi najel za mesec dni . . .“

Stari Mardoche povesi glavo. „On ima le ime Leon, kakor drugi,“ reče sam sebi. „Stanuje pri Bertauxu v Saint-Irunu, kakor drugi. Ljubi gospodično seuillonsko kakor drugi. Čudno, čudno! . . .“ Potem pa naglo in glasno dalje vpraša: „Odkod ste izvedeli, da je vaša mati bila prišla v Saint-Irun?“ — „Jaz sam sem se tega spomnil, ugledavši kamenita psa na stopnicah gostilniških. In gostilničar Bertaux je potrdil moje spomine. On mi je celo mojo mater popisal: bila je velika in lepa, jako bleda, ni se ji zibal smehljaj na ustnicah, pogled ji bil svetel, a resen . . .“ — „Morda je imela vaša mati lepe črne lase? — „Da, tako mi je povedal gostilničar. Rekel mi je tudi, da je moja mater obiskal mož iz okolice saint-irunske. Ker je imel le kratko časa gostilnico, ni ga Bertaux poznal. Jaz sam se prav dobro spominjam, kako me je prišlec vzel v naročje ter me božal in

poljuboval. Uverjen sem tudi, da je bil to oni mož, ki je moji materi prinesel denar, ki ga je Goš našel pri njej.*

Mardoche se je razvnel čimdalje bolj in bolj. Nekaj kakor razodenje mu je pravilo, da je ta mladenič sin Lucile Mellierove. Zdaj mu je bilo jasno, zakaj se je zgodil umor, vsled katerega je bil on obsojen ter tudi, zakaj je bila Lucila izginila. Le s težavo je zakrival svoje ganotje ter vprašal dalje: „Vi mi še niste povedali, katera opomba gostilničarjeva je povzročila, da ste se napotili iz Saint-Iruna sem-le v Fremicourt?“ — „Gostilničar mi je pripovedoval, da je moja mati ono noč bila krenila na pot, ki drži v Fremicourt. Nameravala je baje tam obiskati nekoga, kakor se je sama bila izjavila. Mislil sem, da tam najdem sled; a našel nisem ničesar. Toda ne! Da bi svojo nesrečo še bolj izpolnil našel sem tam zopet gospodično Blanche-o Mellierovo! . . .“

Mardoche se vzravna. Njegove oči se zasvetijo. Ni bil več isti človek. Ni se mogel več premagovati in jel je jokati. Z drhtečimi rokami objame mladeniča ter ga pritiska na široke svoje prsi.

„Mladi gospod!“ reče s tresočim glasom. „Povzdignite svoj pogled proti nebesom! Zvezda, ki ste o njej včeraj pravili, ne sveti se še v tem trenutku, pa ona je tu! Vi se niste motili, ko ste dejali, da vas je dobra

zvezda vodila sem — sem k meni!“ — „Moj Bog, kaj hočete reči s tem?“ povpraša Leon začuden. — „Kaj hočem reči s tem? Da se osrčite, da smete nadejati se! Včeraj še sem vam svetoval: „Ta kraj je nesrečen za vas, odidite!“ Danes pa vam rečem: „Ostanite!“ Včeraj sem vam rekel: Nikoli ne bodete soprog Blanche-in! Danes pa vam prisezam, da! prisezam vam jaz, stari Mardoche, berač: „Če vas Blanche ljubi, bodete njen soprog!“ — „O vi me zopet poživljate!“ zakliče Leon. „Pa pojasnite mi . . .“ — „Poznej, pozneje, ko pride čas za to! Več vam za sedaj ne morem povedati.“ — „Pa obljubil sem, da odpotujem.“ — „Nič vsega tega! Vi ostanete tu! Jaz vas potrebujem!“ — „A kdo ste li vi!“ zakliče mladenič kakor iz sebe. — „Kdo li sem? Saj me poznate, kakor me pozna svet: jaz sem stari prosjak Mardoche! Poleg tega sem, če tako hočete, vaš prija'elj!“

„O, da! da! Vi ste moj prijatelj, moj zaščitnik, moj . . .“ — „Dovolj!“ seže mu starček v besedo. — „O jaz vas moram poljubiti!“ vzklikne Leon ves omamljen. In pri tem se vrže starčku v naročje. — „Meni se zdi,“ zamrmra sam záse Mardoche, „meni se zdi, da je še kaj veselih trenutkov v življenju.“ Glasno pa reče: „Zdaj se je namaločiti. Jaz hočem ubrati pot pod noge v dolino.“ — „Kdaj se li bova zopet videla?“ — „Danes zvečer.“ — „Tukaj?“ — „Ne v Fre-

micourtu. Počakajte me ob osmih pred cerkvijo. Zdi se mi, da skupno najdeva še kak spomin, ki se tiče vas. Nu, bodeva videla!“

In ko se je Leon bil odstranil, obrne se Mardoche z veselje oznanjujočim licem proti pristavi seuillonski vzkliknivši: „Ah, Rouvenat! Ti si veliko srce! Zdaj, zdaj poznam šele tvojo skrivnost! . . . Ubožec ne slutiš, da si danes zju'raj od sebe odpravil otroka, ki si ga v skromni gostilniški sobici v Saint-Irunu v duhu zaročil z Blanche-o. Da, ti ne slutiš, da si od sebe odpravil njega, ki je sin Lucile Mellierove, dediča Jacquesovega, ki ga tako dolgo iščeš; njega, ki bode mož Blanche-in in kojega še zmerom čakaš!“

22.

Blanche je bila v Fremicourtu nakupila več stvari ter se vrnila proti poldnevu domov. Rouvenat ji ni ničesar rekel. Pa opazila je, da je mož otožen, raz'resen in nemiren. Bil je v zadnjem času večkrat tak. Deklica ni slutila, kaj pravzaprav danes teži njenega botra.

Čas h kosilu se je približal; posedejo okoli mize. Oba starčka, Jacques in Rouvenat, sta bila baš tako molčeča kakor deklica sama.

Mellier je strmel kakor navadno tjá pred sé, a Rouvenat je molčeč opazoval Blanche-o. Deklica to zapazi. „Zakaj me tako gledaš?“ povpraša ga. — „Saj te večkrat tako gledam,“ opomni Rouvenat s posiljenim nasmehljajem.

Blanche se veselo namuzne. „Ah ne; ti gledaš danes vse drugače!“ — „A vendar ne gledam jezno?“ — „Kaj še! Baš nasprotno!“ — „No, vidiš! Jaz te sploh rad gledam, kakor se rad oziram po rožah; saj ti cveteš liki roža!“

Zdajci izpregovori Jacques Mellier: „Res je, Blanche, ti si morala danes doživeti nekaj veselega; žariš kakor roža!“

Rouvenat se zgane; Blanche pa povesi oči. Ne, da bi vedel, bil je Mellier jek nju-nim mislim.

Odhajaje iz jedilnice reče Blanche svojemu botru:

„Danes zvečer po večerji, ko se sestanemo mi trije v očetovi sobi, moram vama nekaj priznati.“

Rouvenat se strese. „Nekaj moraš nama priznati, praviš?“ — „Da.“ — „Ali je skrivnost?“ — „Da, toda samo še do danes zvečer.“

V Rouvenatovih očeh je zabliščala rosa. Razumel je bil deklico ter hitro odšel.

Imel je v bližini saint-irunski opravke. Zatorej napreže konja ter se odpelje.

Blanche vzame delo v roko ter se z njim napoti v vrtno lopo. Lepi Fran je bilo to opazil ter v hipcu je bil pri deklici. Blanche ni zakrivala svoje nevolje. Pa kaj je to brigalo mladega Parizla? Stopi v lopo ter si prostor zbere pri deklici. Blanche je hotela vstati ter odstraniti se. A on jo trdo prime za roko ter jo prisili, da ostane. Obenem hripavo reče:

„Imam ti nekaj povedati.“ — „Pa jaz vam nimam ničesar povedati!“ zakriči deklica zbavši se pogleda mladeničevega.

„Potem bodem govoril sam; kajti povedati vam moram, jaz . . .“

Hotela je zopet proč, a vnovič jo trdo prime. „Jaz vam moram nekaj povedati!“ razsrdi se surovo.

Deklica ga zaničljivo pogleda. „Dobro, govorite!“ — „Veste, da vas ljubim?“ — „Vaše ravnanje mi tega ne dokazuje,“ zavrne deklica suho. — „Da vas ne ljubim, ne bi bil prišel moj oče nalašč le sem, snubit vas záme. Znete, kaj se je zgodilo. Rouvenat in vi ste mojega očeta smrtno razžalili.“ — „Ker vas nočem poročiti? To je vsem drugim jasno!“

Mladenič je škripal od jeze. „Sicer se nočem možiti!“ — „Zakaj se potem shajate ob bregovih sableuseskih? Že veste s kom!“ zareži se mladenič!

Blanche skoči pokoncu. „Jaz, da se shajam?“ povpraša. — „Da, vi! O, danes zjutraj gotovo niste tako vihali nosa, ko ste bili v družbi z drugim! . . . A naj se le čuva, ta gizdalin, ta škric! Zakaj jaz vas strastno ljubim, Blanche, čujete, jaz vas ljubim brezmejno! . . . In ljubosumen sem tudi! Če bi se vam torej zljubilo, da bi drugega ogrevali s svojo ljubeznijo, potem ne vem, kaj se zgodi! Vi morate moja biti in nikogar drugega! To vam prisegam!“ — „Franc, vi ste znoreli!“ zakriči deklica kakor iz sebe. — „Jaz sem vas le svaril!“ divje zamrmra mladenič.

Blanche se ujezi. „To je preveč!“ reče. „Človek bi mislil, da imate kako pravico do mene! . . . Na vaše žuganje in na vaše nesramnosti odgovarjam vam le eno: Fran Parizel, vi ste slab človek! Do danes sem občutila do vas nerazložljivo mržnjo; zdaj pa, ko ste vrgli s sebe licemersko svojo krinko, gnjusi se mi pred vami!“ To rekši deklica vstane ter ga še enkrat zaničljivo pogleda. On pa vzkipi poleg nje. „Vi ste jako predrzni!“ zasiče. „Ali ne veste, da se zna najsilnejša ljubezen kar čez noč izpremeniti v najsilnejše sovraštvo?“

In njegov pogled se ujame s pogledom dekličinim, a to tako divje, da jo groza potrese.

„O, jaz se ga bojim!“ zatrepeče Blanche. Hotela je iti proč, a on jej stopi na pot.

Deklica se pred njim ogne kakor pred strupeno golaznijo. „In ta človek je hotel, da bi mu postala žena!“

Nič ne more popisati zaničevanja, ki je ž njim deklica izpregovorila te besede. Frana so te besede rezale, kakor bi ga kdo z bičem oplazil po obrazu.

„Pustite me ven!“ veli Blanche osorno. On prekriža roke črez prsi ter se postavi ob lopin vhod, da deklica ni mogla ven. Hudoben nasmeh se poziblje po njegovih ustnih ter njegov pogled vzplameni kakor pogled tigre ponoči! Blanche se je tresla nepotrpnosti in jeze zaradi te drznosti.

Lepi Fran nadaljuje porogljivo z malicijoznim nasmehom! „Hočem te spustiti, ako mi prostovoljno daš poljub!“

Razjarjena vpije deklica: „Še to je manjkallo, da me zaničuješ! Ti si tedaj res brezvesten malopridnik!“

Fran se zakrchoče. „Prejalislej boš morala vendar to storiti!“ Potem pa še smelo dostavi: „Ako mi prostovoljno nočeš dati poljuba, vzamem si ga pa sam!“

Blanche je bila kakor uničena; plašno pogleda skozi listovje, a ni se jej bilo nadejati pomoči od nikjer!

Lepi Fran se jej približa z razprostrtimi rokami. Hotel jo je prijeti; a ona skoči nazaj. „Povedala bom svojemu očetu!“ zajoče.

Fran se jej poroga: „Svojemu očetu hočete povedati? Hahaha! Vaš oče je predaleč od tukaj!“ — „Zuorel je, zuorel!“ mrmra Blanche čimdalje bolj plašna.

Lepi Fran pa se jej nadalje roga: „Ako hočete morda obiskati svojega očeta, lahko vam še povem, kje da biva. Prav blizu ga ni; pa dobra hči, kakršna ste vi, se ne bode branila, potovati preko morja, da objame svojega očeta, ki je tako vrlo pošten človek!“ — „Pa kaj li tu govori, kaj li tu govori!“ vikne Blanche vsa obupana.

Mladenič nadaljuje: „Aha, vaš boter vam izvestno nič ni o tem povedal, stari lisjak! Natvezel vam je, da ste hči Jacques Mellierova; ne-li? In vi ste to verjeli? Že trideset let je dobri Mellier vdovec. Imel je le enega otroka, Lucilo; ta je mrtva. Kar se vas tiče, niste niti v sorodu z Mellierom! In če ste tu na pristavi, imate zahvaliti Rouvenata, ki se je neki dan umislil, da vas tukaj sprejmó. — Vidite torej, milostiva gospica, da nimate biti za kaj tako prevzetni, ter da vam le čast izkažem, ako vas vzamem za svojo so-progo!“

Blanche je prebledela kakor zid. Oči so jej bile čezmerno odprte; krčevito drhteč je stala nepremično pred njim. Bila je uničena! „Ali je to res?“ povpraša potem z zadušljivim glasom.

Lepi Fran zasiče: „Celó poštenu Rouvenat, ki se nikdar ne laže, ne bi se ual, vam tega zanikati.“ — „In moj oče, moj oče?“ hiti povpraševati deklica kakor iz sebe. „To je zopet druga reč! Gotovo ste že slišali praviti o nekem človeku, ki je pred devetnajstimi leti bil ubit na deželni cesti, ne daleč od pristave seuillonske...“ — „Da, da, spominjam se!“ — „Morilec se je zval Jean Renaud.“ — „Jean Renaud,“ ponavlja deklica in sili na jok. — „Tega Jeana Renauda so prijeli in obsodili k dožitnemu prisilnemu delu; poslan je bil v Cayenne. In ako ni tam umrl, živi gotovo še danes.“

Nesrečna deklica je slutila najstrašnejše. Brez sape povpraša dalje: „Nu in?“ — „Nu, ker že hočete vedeti vse, znajte: vi ste hči Jean Renaudova!“

Blanche zadušno zakriči ter se zgrudi onesveščena na tla.

Malopridnik jo je trenotek gledal z mrzlim, suhim očesom. „Ha!“ reče potem, glavo privzdignivši. „Umrla ne bode zaradi tega!“

In zmuzne se iz lope.

23.

Ko se Blanche zopet zavé, pogleda najprej začudeno zmedeno okolo sebe. Kmalu jej pride vse v spomin. Bolestno zakriči, potem vstane, skrije si obraz z drhtečimi rokami ter prične milo jokati in stokati.

Kar je občutila revna deklica, je bilo grozno. Zdelo se ji je, da je ni več ter da se je zgradba njenega življenja podrla nad njo. Čutila se je zapuščeno, izgubljeno, zavrženo ter izpojeno iz hiše, ki je v njej preživela vesela otroška leta!

Kakor prokletstvo je zvenelo zmerom in zmerom v njenih ušesih: „Ti si hči Jean Renaudova, hči ubijalčeva, hči ujetnikova!“

„Tedaj nimam pravice več do svojega imena!“ zaplače. „Jaz sem ga bila le ukradla; iz usmiljenja so mi dajali hrano in stanovanje. Kradem vse prijaznosti, ki ž njimi osipljavajo gospodično Mellierovo. . . . O moj Bog, o moj Bog, srce mi počí!“

Dolgo je jokala; a potem se je nekoliko umirila. Vstane, otere si solze ter se povrne v hišo. Dekla, ugledavši jo, iznenada zakriči: „Za Boga svetega, gospodična, kako ste bleđi! Kaj se je vam prigodilo?“ — „Nič,“ odgovori Blanche žalostno. „Nič.“

Stopi gor po stopnicah; hotela je iti v izbo Jacques Mellierovo. A na vratih se premisli. Hiti v svojo sobico. Tam ugleda šopek starega Mardoche-a. Žalosten nasmehljaj se ji poziblje po ustnih. „Vsi, vsi, celó stari prosjak me ima za drugo kakor sem!“

In njene misli so potovale daleč, daleč proč, proti onemu otoku v južnem morju, kjer trpe galejni kaznjenci. V duhu je gledala svojega očeta bledega, suhega, imajo-

čega vdrte oči, mučenega po pekoči ga vesti, potrtega zaradi sramote, omahujočega pod težkimi verigami! Zdajci pade na kolena ter prosi Vsemogočnega, da se usmili nesrečnika. In molila je dolgo, dolgo! Solnce je bilo zatonilo. Udarila je ura sedem. Rouvenat se je bil vrnil. Prvo njegovo vprašanje je bilo po Blanche-i.

„Ona je v svoji sobi,“ reče dekla. — „Dobro,“ opomni Rouvenat ter odide ogledávat v hleve.

V trenutku, ko so hoteli iti k večerji, je kramljal z Mellierom v jedilnici. Dekla prinese juho na mizo.

„Ali gospodične Blanche-e še ni dol?“ povpraša Rouvenat. — „Ne še.“ — „Tedaj jo pa pokličite!“

Dekla se požuri, da pokliče Blanche-o. A mlada deklica ni odgovorila njenemu pozivu. Tako se dekla vrne ter reče Rouvenatu: „Ne vem, če me je gospodična slišala; ni mi odgovorila ničesar.“ — „Hočem sam iti ponjo.“

To rekši zapusti Rouvenat jedilnico. Ves dan mu je nekaj težilo srce, kakor huda slutnja.

V veliki jedilnici so obedovali posli, med njimi tudi lepi Fran.

Neki hlapec se obrne k svojemu sosedu ter mu zešepeče prav po tihoma v uho: „Le poglej Frana; kako čudno danes izgleda!“ — „Še mnogo bolj kovarski je kakor sploh!“

odvrne drugi. — „Bled je zelo, kakor da bi ga pobelil!“ — „Meni se zdi, da je storil kaj zlega.“

V tem je stopil Rouvenat v sobo mlade deklice. Sedela je pri oknu ter glava jej je bila nagnjena k prsim.

„Blanche!“ milo zakliče starček. Zdelo se je, da se je prebudila iz sna, zakaj naglo je skočila po koncu.

Rouvenat ugleda zdaj bledo njeno lice, bele njene ustnice, rdeče oči ter zmedene, na pol razpuščene lase.

Blagi mož se hudo preplaši. Skoči do nje ter jo objame. Ona se mu pr vije, a glava jej omahne na prsi starega moža. Pri tem začne Blanche milo ihteti.

„Za Boga svetega!“ zaječi on; „odkod li ta velika žalost? Kaj ti je? Kaj so ti storili?“

Deklica se vzravna, položi roki na Rouvenatovi rami ter ga povpraša, gledajoč mu srpo v oči: „Ali si res moj boter?“ — „Čemu vprašaš tako čudno?“ déje tožno iznenaden. — „Ker več ne vem, kaj bi verjela, in kaj ne; ker dvomim o vsem, o vsem! Odgovori mi, odgovori mi; si li ti moj boter?“ — „Da, jaz sem tvoj boter, jaz sem ti dal ime Blanche. Roko držeč na tvojem čelu, sem bil obljubil pred Bogom in duhovnikom, ki te je krstil, da te bom vsikdar ljubil ter

čuval.“ — „Dobro, jaz ti verjamem! A zdaj, zdaj povej mi ime mojega očeta!“

Če bi bila strela udarila pred Rouvenatom, ne bi ga bila tako prestrašila, kakor to vprašanje. Stopinjo se odmakne, kakor da je pijan!

„Vidiš, vidiš!“ zakriči deklica. „Ti si ne upaš izgovoriti tega imena, zakaj to ime te straši, obuja ti grozo!“ . . . — „Kar me plaši, Blanche, in kar mi obuja grozo, to je, da te vidim tako nemirno ter mi daješ taka vprašanja.“ — „A zakaj mi ne odgovarjaš nanja?“ — „Ti si hči mojega gospodarja, ti si hči Jacques Mellierova!“

Deklica zmaje z glavo.

„Danes zjutraj sem si to mislila,“ pravi. „Pa stvar ni resnična, nego lažnjiva!“ — „Nesrečni otrok!“ vzklikne Rouvenat. „Koga si li videla; s kom govorila?“ — „Kaj li je na tem, da sem le izvedela resnico!“ — „Ne, ne, ni mogoče, da ti je kdo povedal . . .“ — „Kaj li? Da sem hči kaznenčeva, hči Jean Renaudova, hči ubijalčeva?“

Rouvenat omahne na stol; bil je uničen!

Blanche poklekne pred njega, prime ga za roki, ki jih obsipljuje s poljubi.

„Nimam nikogar več na svetu, kakor tebe!“ reče deklica ginjena. — „Nehvaležni otrok; in Jacques Mellier?“ — „On ni moj oče; ti, ti si moj boter.“ — „Oba te ljubiva

enako iskreno. Njemu, kakor meni, si tolažba in nadeja.“

Proseč in solzeč nadaljuje Blanche: „Jaz bi rada znala zgodovino nesrečnega svojega očeta. Ti mi jo poveš; kajne?“

Rouvenat se zgane. V spomin mu pride obljuba, ki jo je bil storil obsojencu v ječi.

„Da, vse ti bom povedal, saj sem to prisegel!“ — „Pa kedaj?“ — „Onega dne, ko bodeš dvajset let stara.“

Blanche zopet nagne glavo ter udari v jok.

„O malopridnik! malopridnik!“ zamrmrá Rouvenat zamolklo tja predsé.

Blanche povzdigne mile svoje oči k starčku. „O, ne imenuj ga tako pred mano,“ zašepče deklica v nepopisni bolesti. „On je vendar oče moj! Bodisi njegov pregrešek še večji, on se mora zanj pokoriti in jaz hočem vsak dan ljubega Boga prositi, da mu odpusti! . . .“

Ko sliši Rouvenat te besede, se milo razjoče. Deklico prime za glavo, skloni se k njej ter jo poljubi na čelo. „Blanche!“ zakliče potem, „Blanche, ti si me čula, da sem izgovoril besedo „malopridnik“ in mislila si, da velja ta beseda tvojemu očetu! Ah, ne verjemi tega, ne verjemi tega! . . . Mislil sem na malopridnega licemernika, ki se je poln zavisti in sovraštva hotel maščevati nad menoj s tem, da se je strahopetno lotil tebe . . .“

Ni treba, da mi poveš njegovega imena, dobro ga poznam. . . . Pa dobil bo tudi skorajšnje plačilo za svoje delo. Malopridnik letaj s svojo navzočnostjo ne kuži dalje zraka, ki ga dihaš! O, že davno sem se bal, da ti utegne biti kdaj njegova družba opasna.“

Rouvenat vstane; oči so se mu tožno svetile. Stopi proti vratom.

Blanche hiti za njim. „Imam te še nekaj vprašati,“ dé. — „Dobro, vprašaj, jaz poslušam.“ — „Povedal si mi, da se je moja mati zvala Geñevieve.“ — „To je res.“ — „In, da je umrla.“ — „Da, umrla je nekaj ur po tvojem porodu.“ — „Ali je živela daleč od tukaj?“ — „Ne; v Civryu.“ — „Torej je pokopana na tamošnjem pokopališču?“ — „Da.“ — „Hvala. To sem hotela vedeti.“ — „A zakaj?“ — „Tako! Tedaj ti ne umeš, da hočem moliti na grobu svoje matere za svojega očeta?“ — „O!“ zamrmra Rouvenat, „da bi si upal, dopovedati ji vse! . . . Pa ne, ne, pozneje, kadar bode imela 20 let, kakor sem obljubil.“

Vrli mož zapusti sobo, stopi po stopnicah nizdol ter se napoti v jedilnico, kjer se je Jacques Mellier čudil, odkod to, da oba — Rouvenat in Blanche — tako dolgo izostajata. Posestnik ni opazil takoj, kako bled je bil zvesti mu sluga ter kako je drhtel po vseh udih.

„Nu, ali Blanche ne pride dol?“ povpraša Mellier. „Morda ji je slabo?“ — „Blanche joka; ona je obupana,“ odgovori Rouvenat s hripavim glasom. — „Kaj praviš?“ povpraša Mellier prestrašen. — „Malopridnik je danes porabil mojo nenavzočnost, da ji je povedal, kar sva ji skrbno skrivala: da nisi ti njen oče, da je hči Jean Renaudova!“

Stari posestnik plane pokoncu in okomu, kakor nekdanj, zopet jezno zasveti. „Kdo li je to storil?“ povpraša. — „Tvoj sorodnik Fran Parizel.“ — „Ah, hinavski je in strahopeten, liki njegov oče!“ zamrmra Mellier s sklenjenimi zobmi. — „Čakam tvojih ukazov; kaj hočem storiti?“ — „Ali nisi ti tú gospodar?“ — „A Fran je tvoj sorodnik.“ — „Jaz ga ne poznam več; nimam nobenega sorodnika več! Le enega prijatelja še imam — tebe! In le še hčer imam, ki me tolaži, ki jo ljubim in ki ji hočem dati srečo, ki sem jo njenim staršem ukradel kakor tat! Fran Parizel je dregnil v srečo najinega otroka; to ni moško, on je malopridnik! Niti ure več ne sme ostati tukaj. Zapodi ga, Pierre, zapodi ga! In, če ni dovolj hiter, vzemi bič ter udari ga, udari ga, kakor da je volk, ki noče izpuščiti ukradenega jagnjeta! . . .“

To rekši, zapusti Mellier sobo, stopi v vežo ter reče Franu, ki je ravno povečerjal: „Rouvenat ti ima nekaj povedati; pričakuje te.“

Potem se napoti v prvo nadstropje ter stopi v sobo mlade deklice.

Blanche stopi korak proti njemu, zdajci obstane, kakor bi si ne upala dalje, tožno povesi glavico. Starček razprostré svoje roke proti njej ter izpregovori: „Blanche, otrok moj, pridi in razjokaj se na prsih Jacques Mellierovih, razjokaj se na prsih svojega očeta? Ali me čuješ, ljuba hčERICA moja: na prsih svojega očeta se razjokaj! . . .“

In Blanche se ihte vrže v naročje starčkovo! . . .

24.

Po glasu, ki je ž njim govoril Mellier proti Franu, je le-ta takoj spoznal, da je to, kar je danes bil povedal Blanche-i, napravilo svoj učinek. Njegovo srce ni občutilo nikakega kesa, marveč še smejalo se mu je, ker je bilo hudobno in polno sovraštva. Mogel si je pač misliti, kaj mu poreče Rouvenat; zatorej se je na to tudi pripravil.

Glavo visoko držeč ter z drznim pogledom stopi v jedilnico. Rouvenat, imajoč roki sklenjeni za hrbtom, se je zdel popolnoma miren.

„Čujem, da mi imate nekaj povedati?“ izpregovori lepi Fran impertinentno. — „Da, gospod Parizel; imam vam nekaj povedati!“ — „Tedaj se pa požurite.“ — „To kmalu

končam! Prejšnji mesec ste prejeli polovico svoje letne plače vnaprej; sedaj nismo vam nič več dolžni; narobe . . ." — „To mi je vse prav dobro znano. Nu, in?" — „Nu, gospod Parizel, nič drugega vam nimam povedati, kakor da vas več ne potrebujem. Od tega trenutka nimate nič več opraviti na pristavi. Pojdite torej v svojo sobo, poberite svoja šila in kopita in glejte, da se čim hitreje izgubite!" — „Oho! vi me torej pošiljate proč?" povpraša Fran s prisiljenim nasmehom. — „Da, jaz vas pošiljam proč!" — „A jaz vendar lahko zahtevam, da mi poveste vzrok?"

Rouvenat skomizgne z ramama ter mrzlo odgovori: „Vzrok je ta, da vas nočem več imeti tu! Jaz vas pošljem proč, ker se meni tako ljubi; ali ste me umeli?" — „In če jaz nočem oditi?" zareži se mladenič drzno. — „Na ta slučaj sem že mislil in sklenil, da vas tedaj odpravim s silo."

Lepi Fran se vjezi. „Dobro je," zamrmra, tresoč se. „Jutri bom videl, kaj imam storiti." — „Vi ne zapustite jutri, nego še ta večer pristavo!" — „Lejte si no, kako silo imate, gospod Rouvenat," rogal se je Fran. „Navadno se službe odpovedujejo osem dni prej." — „Ter se na to dotični izpuščenec izplača. Vi pa ste predplačilo dobili in nimate ničesar več terjati. Sicer na-

ložite še danes, ker nikakor nečem, da prebijete še eno noč tukaj!“

Lepi Fran se je tresel same jeze. „Jasem prav aboten,“ dé porogljivo, „da sploh ponižujem, da se z vami pečam ter vami pogovarjam. Saj vi niste tu družega kakor hlapec, Vi mi nimate nikakor zapovedati in tudi pravice nimate delovati zmerom v imenu mojega sorodnika, gospoda Jacques Melliera.

Zdajci se odpró vrata in posestnik vstopi. Močna njegova roka pade na ramo Frana, ki ga obrne kakor vrtavko.

Starček se je bil za hipec prebudil iz svoje letargije. Njegov glas je bil močan in trd, ko je izpregovoril: „Če Jaques Mellier ki ti je žalibog sorodnik, svoje srce, svoje zaupanje daruje temu možu tukaj ter mi poveri tudi gospodarstvo, se to godi zaradi tega, ker je Pierre Rouvenat tega vreden. In njemu prepuščam zaupanje in avtoriteto na vedno! Danes pa moram Pierru Rouvenatu vendarle nekaj očitati, namreč to, da te že davno prej ni vrgel iz hiše, kakor vžemo iz hiše slabega hlapca ali škodljivega žival! . . . Ti pa nisi le slab hlapec, neg tudi malopridnik, strahopetec! Ker si v svojem očetu vedel za skrivnost, te je vneselilo, da si to zanimivo skrivnost razodela ubogemu otroku, le da si zadostil svoji podla maščevalnosti: Zadedeni revno žensko v sre

zasramovati jo ob vsej njeni nesreči ter pasti se nad njeno bolestjo, — to je veselje za hudobno tvoje srce! . . . In ti si se še drznil reči, da jo ljubiš. Lažnjivec! Pozna li kos blata, ki ga namesto srca nosiš v prsih, kako plemenito čuvstvo? Ne! Ti ne zaslužiš, da bi te pomilovali ali da bi ti stvar izpregledali. Niti zaničevanja ne zaslužiš, črv! Pierre Reuvenat te je v mojem imenu odpustil! Bil sem tukaj, slišal sem vse! Nu, ker nočeš ubogati njega, ponavljam ti jaz njegov ukaz ter te spodim! Ali čuješ? jaz te spodim! V eni uri moraš odtod!“

In kazoč mu vrata, dostavi Mellier še oblastno! „Proč s teboj, proč! proč!“

Lepi Fran se zmuzne k vratom, še vedno hudobno se režeč.

Na pragu pa se obrne ter pogleda žugaje oba starca.

„Naposled sva se ga iznebila!“ reče Rouvenat. — „Moral bi bil takoj poslušati tvoj svet ter ne jemati malopridnika v službo,“ pristavi Mellier. „Takrat ga nisem še tako poznal kakor danes. On ima oko hudiča!“ — „Jaz sem zmerom pravil, da ne bo nič iz njega.“ — „A kaj-li hoče pravzaprav?“ — „To, kar njegov oče: tvoje premoženje.“ — „Kakor da bi bil že mrtev!“ zamrmra posestnik. — „Ali ne utegneta priti izgubljenca?“ vzdihne Rouvenat. „In Blanche?“ nadaljuje potem. „Ali si jo videl?“ — „Da,

tolažil sem jo nekoliko. Ostalo morava narediti z združenimi močmi. Če se ji resnica mora povedati, Pierre . . . Jaz se ne bom obotavljal . . .“

Rouvenat se ustraši. „Ne, ne!“ de. „Zdaj še ne! . . . Ali ne pride dol?“ — „Ne, želi ostati sama. Tudi bode obedovala v svoji sobi.“ —

Ob deveti uri zapusti lepi Fran pristavo seuillonsko s popotno culico na hrbtu.

Ob reki sreča svojega očeta, ki se je klatil v bližini. Pové mu, kaj se mu je zgodilo.

Josip Parizel je bil tega nevoljen. „Ali ti nisem rekel, da bodi previden ter deklici ničesar ne pravi?“ — „Kar se je zgodilo, se je zgodilo!“ zamrmra sin. — „Dà, pa ta tvoja neumnost naju bode lahko veliko stala.“ — „Bodeva videla!“

Parizel prime svojega sina za roko ter mu naglo pošepeče na uho; „Ali si videl?“ — „Kaj?“ — „Senco, ki je lezla skozi grmovje?“ — „Nisem ničesar videl. Ne verujem v strahove.“ — „Jaz bi pa prisegel, da se nisem motil.“ — „Kaj še! Kar si videl, bila je k večjemu trepetajoča topolova senca!“ —

*

S fremicourtskega zvonika je ravno udarila ura devet, ko dospé Mardoche na malo cerkvišče.

Leon ga je že čakal ter je stopil proti njemu. Starček ga prime za roko. „Ali me čakate že dolgo?“ povpraša. — „Ne; pa želel bi že skoro izvedeti, zakaj ste me pozvali sem. Kaj li počneva? kam pojdeva?“

Stari Mardoche reče smehljaje se: „Le potrpite, mladi moj prijatelj! Ali ni lepo, v tako krasni noči šetati se? Dobri ljudje fremicourtski odhajajo že spat; v pol uri bodo spali liki marmotice. Po vsej vasi bodo le še mačke čuvale po strehah; zakaj kmetje se dosti ne brigajo za hladnoto in za krasoto zvezdnate noči; njim je solnce ljubše, ki jim žge obraze. Zadovoljni so, da jim solnce le ogreva grudo ter da žito zori. Meni je pa ljubša luna — njena luč je zamolčljivejša. Le pogledjte, kako je lepa! Solnce mi je prebliščavo! Ponoči ne vidim svoje reve tako natanko, in če se mi da jokati, potem se prosto razjočem, ne da bi se bal, da me kdo vidi ali sliši! — V hiši tu pred nama je bilo ravnokar še okno odprto, in luč je gorela. Okno so zdaj zaprli, in luč ugaša. Na to sem čakal. Tako! In zdaj, dragi mi prijatelj, spomnite se svoje matere ter izprašujte svoj spomin. Mislite si, da je decemberska noč, da si'no mrazi ter da je nebó oblačno in tožno. Vaša mati zapusti Saint-Irun ter krene proti Fremicourtu. Vihar zvižga v drevesnih vrhéh, sneg pada. Ona pride na to cerkvišče. Vi hodite ob njeni strani, ona vas vodi za

roko, ali vas nosi v naročaju . . . Kam li gre? Kam li greste vi? . . . Dejte, sledite mi!*

Nekaj minut sta molčé stopala dalje. Mardoche odpre omrežna vrata, ter oba stopita na majhen, ograjen prostor.

Mesečna luč se je razlivala po tožnem grmovju, izmed katerega se je tupatam vzdigoval bel kamen. Leon se strese. „Pokopališče!“ zamrmra.

Mladenič prične težko sopsti. Sledil je staremu prosjaku. Ta se ustavi na najpustejšem kraju pokopališča. Mesečna luč je tu sijala na neobdelan, siv kamen, s katerega je bila neznana roka odpravila koprive, travo in druge ovijalke.

Mardoche prime mladeniča za roko. „Ali vidite ta kamen?“ povpraša. — „Da.“ — „Napis ima.“ Sklonite se ter berite!

Mladenič uboga.

S tresočim glasom bere:

„Umorjenec. 24. junija 1850.“

25.

Leon se zopet vzravna ter zvedavo pogleda Mardoche-a.

Ta pa nadaljuje: „Pred“ devetnajstimi leti so ubili tujega, mladega moža na deželni cesti med Fremicourtom in Civryjem. Ta neznanec je bival v Saint-Irunu v gostilnici pri starem Bertauxu. Moral je biti nekako dvajset let star; bil je velik in brhek kakor

vi; plemenit, izobražen kakor vi; bil je miločutnega srca kakor vi ter zval se je Leon — kakor vi!“

Mladenič starčka krčevito prime za roko. „Dalje!“ zajeclja, „dalje!“

In Mardoche nadaljuje: Mladi gospod, odkrite svojo glavo, zakaj vi stojite na grobu svojega očeta!“

Leon sname klobuk ter povesi glavo. A kmalu se zopet brzo vzravna ter potegnivši si z roko preko čela dé s tožnim glasom: „Spominjam se, spominjam se! Oh, ona zimska noč! . . . Tu pred tem kamenom sem pokleknil poleg matere svoje . . .“

Oči starčkove so žarele.

„Počakajte, počakajte!“ prične zopet Leon. „Moja mati me je učila neko molitev! . . .“

To rekši poklekne ter nekoliko časa nepremično molči. Zbirajoč svoje misli, se je po sili hotel spomniti materine molitve. Nankrat pa prične glasno govoriti:

„Vsemogočni, neskončno dobri Bog! Daj mojemu očetu večni pokoj v nebesih; prizanesi onemu, ki me je naredil siroto; tolaži njega, ki se pokori namesto krivca; usmili se uboge moje matere ter varuj me otroka vseh nadlog!“

„Še zadnji ta dokaz mi je bil potreben!“ jekne Mardoche. „Zdaj ni več dvombe!“

Leon pa kleči dalje, zamišljen, obile solze točeč. Mardoche ga prime za roko ter mu veli; „Pojdite!“

Leon vzame svoj klobuk, ki je ležal na tleh ter vstane. Oba ponočna šetalca se potem odstranita, korakajoč med lesenimi križi in nagrobnimi kameni. Ko zapustita pokopališče, zapré Mardoche omrežna vrata. Nato kreneta po stranski poti, ki je vodila iz vasi.

Bila sta sedaj zunaj na prostem polju ter sta lahko kramljala.

Leon povpraša željno starčka: „Mardoche, vi ste poznali mojega očeta?“ — „Da.“ — „Natanko?“ — „Ne; videl sem ga le dvakrat: ko je umiral ter potem kot mrliča.“

Mladenič si zakrije obraz z rokama, potem reče: „Vi s'e ga videli, ko je umiral? Ali je z vami govoril?“ — „Govoril je z menoj.“ — „O, povejte mi, kaj vam je rekel, povejte mi!“ — „Že dolgo časa je od tega pozabil sem!“ — „Vi niste pozabili, Mardoche, le povedati mi nočete.“ — „Morda imate prav! Če je pa temu tako, ne vprašujte me po tem, kar vam hočem zamolčati. Jaz imam svoje vzroke, da ravnam tako. Potrpite: pride čas, ko vse izveste. Že v nekoliko dneh nádejem se, izveste reči, ki so meni samemu še neznanе.“ — „Kako izvem te reči, če mi o tem ne pojasnite?“ — „Poslušajte! So rokopisi, ki so bili nekđaj lastnina vašega očeta. Kaj je v njih, ne vem. Morda vam bode ključ

k uganki, ki sem jo jaz sam rešil in ki bi je rajši nikdar ne znali. Ako pa uganete iz onih listov, no, potem mi vsaj ne bode treba, da vam razkrijem stvar!“ — „Vi tedaj veste, kje se nahajajo ti papirji?“ — „Da.“ — „In, ali mi to poveste?“ — „Papirji se nahajajo pod razvalinami posute hiše; skriti so v neki globini.“ — „Ali daleč od tukaj?“ — „V vasi Civry. Hočeva te papirje skupno poiskati.“ — „Tako, Madoche, tako!“ — „Ne, jutri ponoči! Doglej potrpite, da dobim orodja, da ž njim odpravim kamenje.“ — „Skoro se Vas ne upam, Mardoche, zopet povprašati ničesar; in vendar.“ — „Poznam vašo radovednost. Torej recite: kaj bi radi? Morda vam lahko odgovorim.“ — „Ali ste li poznali mojo mater?“ — „Da, poznal sem jo, ko je bila 20 let stara; bila je najlepša in najboljša deklica — taka nekako, kakršna je sedaj Blanche na pristavi.“ — „Komu sem jaz podoben; materi ali očetu?“ — „Po licu? — Po licu niste podobni ne materi, ne očetu.“ — „Ah! . . . Mardoche; ali je bila moja mati iz Saint-Iruna?“ — „Ne baš od tam, a iz te okolice.“ — „Vi ste tedaj poznali tudi njeno rodbino?“ — „Seveda.“ — „Ali imam v teh krajih še kaj sorodnikov?“ — „Da.“ — „O Mardoche! dobri Bog mi je vas poslal! Povejte mi ime moje rodbine, matere moje!“ — „Ni mogoče! To je skrivnost, ki je ne smem odkriti!“

Mladenič tožno povesi glavo. Po nekoliko korakov pa zopet prične: „Mardoche, jaz bi rad govoril o svojem očetu.“ — „Govoriva torej o vašem očetu!“ — „On ni bil iz teh krajev doma?“ — „Ne prišel je iz Champagne, kakor se zdi: iz Rheimsa.“

„In nihče ga ni poznal?“ — „Nihče.“ — „Pa moja mati je vendar poznala njegovo ime; ona vam ga je gotovo imenovala.“ — „Ne; vaša mati je šla na tuje. Izvedeti je morala pač šele pozneje o smrti vašega očeta.“ — „Če pomislim na molitev, ki me jo je učila in ki sem jo danes zopet našel v globelji svoje duše, moram priznati, da mi ta molitev ni povsem jasna: „Prizanesi onemu, ki me je naredil siroto; tolaži njega, ki se pokori namesto krivca.“ Kaj li naj to pomeni? Tega ne morem umeti!“ — „Pa jaz umem!“ mislil si Mardoche. Glasno pa reče: „Morda se natanko ne spominjate besedi.“

Leon zmaje z glavo. „Morda, morda!“ reče, potem nadaljuje: „Nisem pozabil na to, kar ste mi rekli včeraj, Mardoche! Ko ste me silili, naj odpotujem; ko ste menili, da je zrak tega kraja nevaren za one, ki na potu postanejo, da občudujejo mimoidočo krasne deklico: — sedaj ste gotovo mislili na smrt mojega očeta; ne-li?“ — „Takó? Tedaj na tak način sem se bil izrazil? No, ne smatrajte mojih besedi za resne. . .“ — „Mardoche, mojega očeta so ubili; moral je

imeti kakega sovražnika tukaj?“ — „Ni imel nobenega sovražnika; saj sem vam povedal, da ga ni nihče poznal.“ — „Dobro; a kaj je potem bilo povod temu strašnemu zločinu?“ — „Moj Bog, jaz vam s tem morem le toliko povedati, kolikor sem sam slišal. Vsakdo ve le toliko, kakor jaz. Pravijo, da je hotel morilec oropati svojo žrtev.“ — „In ali je malopridnik ušel kazni?“ — „Ne, malopridnika, kakor ga imenujete, so prijeli koj drugi dan; potem se ga obsodili. . .“ — „Na smrt?“ — „Skoro toliko! Obsodili so ga k dožitemu prisilnemu delu?“ — „Ali še živi?“ — „Morda. Nič več ni bilo slišati o njem.“ — „Kakó mu je bilo imé?“ — „Jean Renaud.“ — „Jean Renaud!“ ponavlja Leon z zamolklim glasom. „Prokletega tega imena ne pozabim nikoli!“

Mardoche se je žalostno smehljajal. „In ali je bila ta hudoba iz Fremicourta?“ povpraša mladenič dalje. — „Ne, pač pa iz fremicourtske okolice.“ — „Ali je bil oženjen?“ — „Da, z brdko, dobro ženo.“ — „Ali še živi?“ — „Umrla je žalosti tri dni po obsodbi svojega moža, porodivši deklico.“ — „In ta deklica?“ — „Jaz sem takrat zapustil deželo in ne vem, kaj se je potem zgodilo s hčerko Jean Renaudovo.“ — „Le eno mi še povejte, Mardoche, predno se ločiva.“ — „Kaj li?“ — „Povedal sem vam, da je obiskal mojo mater v Saint-Irunu mož, to mi je pravil

sam gostilničar Bertaux in tudi sam sem se tega domislil. Menil bi, da je ta mož prinesel moji materi onih 12.000 frankov, ki jih je našel Goš pri njej.“ — „Tega sem gotov.“ — „Vi tedaj poznate onega človeka, Mardoche, ki me je nosil v naročju, ki me je poljuboval?“ — „Da, poznam ga.“ — „Oj, prosim vas, povejte mi, kje stanuje, kako se zove!“

Mardoche molči. „Oj, odgovorite mi vendar!“ prosi mladenič. — „Gospod Leon, moje molčanje vam je odgovor.“ — „Zmerom skrivnost?“ — „Kmalu vam bo jasno vse. Kar sem vam mogel povedati, to veste vse! Za zdaj ne zahtevajte več! Jutri ob 9. uri zvečer se zopet vidiva.“ — „Kje?“ — „Na mostu fremicourtskem.“ — „Velja! Ah, nekaj bi bil skoro pozabil. Jutri bi mi imeli prinesti sporočilo od gospice Blanche Mellierovi.“ — „Kako!“ reče Mardoche začuden. A potem živo dostavi: „Videl bom gospodično Blanche jutri zjutraj. Ako mi da pismo za vas, dobite ga zvečer.“

26.

Drugo jutro je bil Mardoche že navsezgodaj na pristavi seuillonski.

Kuharica Serafina mu prinese zajutrak, kakor je imela ukaz.

Starček je jedel z velikim tekom. Ko pozajtrkuje, povpraša: „Ali je gospod Rou-

venat šel od doma — „Da, odpeljal se je.“
 — „Za več dni?“ — „Gospod Rouvenat
 nikdar ne izostaja delj časa. Danes zvečer
 se povrne.“ — „In gospod Mellier?“ —
 „Gospod Mellier nikdar ne pride pred pol-
 dnevom dol.“ — „Istina; kako se kaj ima?“
 — „Kakor sploh.“ — „Ali bi mogel more-
 biti videti gospodično Blanche?“ — „Mis-
 lim da! Naročila mi je celó, naj vas danes
 zjutraj ne izpustim prej, dokler se ona z
 vami ne dogovori.“ — „Potem hočem po-
 čakati.“ — „Včeraj zvečer ji je bilo slabo.“
 — „Zares? in hudo?“ — „Mislím, da ni bilo
 sile; gospodična je bila gotovo preutrujena.
 Delala je namreč v solncu na vrtu. Pa ča-
 kajte, osma ura je že odbila; mislim, da je
 morala že vstati. Hočem ji naznaniti, da
 ste tukaj.“

In Serafina hiti gor po stopnicah.

Kmalu potem se vrne z besedami: „Go-
 spodična Blanche pride kmalu.“

In v istini pride mlada deklica kmalu
 potem.

Bila je bleda ter potrta; poznati ji je
 bilo, da je mnogo jokala.

Ko Mardoche to opazi, se mu strese srce.

„Tu se je moralo včeraj kaj zgoditi!“
 si misli. „Morda jo je Rouvenat razžalil, ko ji
 je rekel, da ne sme več videti Leona? Oj,
 potem je to dokaz, da ga ljubi, ljubi! . . .“

Ta misel potolaži starčka. Deklica ga pozdravi.

Nato odpré vrata jedilnice, rekoč: „Pridite, Mardoche, imam vam nekaj povedati.“

Starček zapré duri za seboj ter hitro stopí proti njej. Njegov nemirni pogled je bil poln skrbi in miline, tako da je bila Blanche globoko ginjena.

„Vi me imate radi,“ izpregovori deklica s sladkim in žalostnim nasmehom. — „O da! da!“ odgovori on, „baš tako rad — in še bolj — kakor vaš boter.“

In prime jo za roki ter jih prične poljubovati.

„Vi ste moj prijatelj, to vem,“ povzame deklica. „Udani ste mi, in zato imam tudi največje zaupanje do vas.“ — „Jaz sem vaš prijatelj, to je res, in udan sem vam tudi iz srca. Meni lahko zaupate! Ni je reči, da je ne bi storil za vas, gospodična. Ako bi mi rekli: „Mardoche, jaz potrebujem tvojega življenja!“ z veseljem bi vam ga daroval — saj je popolnoma vaše! Kakor sem star in ubog vendar za vas bi mnogo mogel storiti. Neznaten človek sem, a ne zabite tega: če bi bilo treba, varovati bi vas mogel proti vsemu svetu, da! celó proti Jacquesu Mellieru in Pierre Rouvenatu!... Gospodična Blanche, povedali so mi, da vam je bilo včeraj zvečer slabo. In v istini ste danes jako blede in

objokani. Tedaj, če imate zaupanje do mene, povejte mi, kaj li je vzrok vaši žalosti?"

Deklica odgovori le s solzami. Mardoche stopi še bližje nje ter zašepeče: Ali se tiče morda mladega moža, ki vas je nagovoril v nedeljo na cerkvišču in katerega ste včeraj na bregu zopet videli?" — „Kako li veste? . . .“ — „To je prav lahko. Včeraj sem zopet govoril z njim. Mlad nič me zanima zaradi vas. Kramljaj sem ž njim ter sem se uveril, da vas istinito ljubi!“

Blanche vzdihne.

Mardoche-u se je zdelo, da je našel zdaj pravi vzrok njeni žalosti. Le Rouvenat je mogel biti tega kriv.

Zatorej nadaljuje: „Gospodična Blanche, ali ljubite tega mladeniča?“ — „Ali to vem?“ odvrne deklica. „In potem, kaj bi mi tudi pomagalo, saj ne smem več misliti nanj!“ — „O, saj sem vedel! saj sem vedel!“ vzklikne Mardoche. „Pierre Rouvenat vam je gotovo rekel, da ne morete postati žena temu mlademu možu; on vam je prepovedal, da ga ne smete ljubiti!“

Deklica zmaje z glavo.

„Moj boter niti ne vé ničesar o tem,“ reče. — „Tedaj vam ni še ničesar rekel?“ — „Imela sem mu stvar zaupati včeraj zvečer, pa spoznala sem, da bi bilo zaman.“

Mardoche je ni več razumel.

„Poslušajte,* nadaljuje Blanche, „hotela sem danes zjutraj govoriti z vami, da bi vas prosila, da greste zame v Fremicourt.“ — „S kakim pismom zanj?“ — „Ali vam je to povedal?“ — „Da.“ — „Prav. Tedaj pojdete, ne-li, prijatelj moj? Vi ga boste videli ter mu porečete, da me ne sme nikoli več poiskati, da me mora pozabiti!“ — „Ne vem, kakšni občutki vas v tem trenutku obhajajo,* odgovori starček ginjen, „a vi ne pomislite, da mladenič zaradi teh besed obupa!“ — „Obljubila sem mu za danes odgovor, Mardoche, in to je edin odgovor, ki mu ga morem dati.“ — „Dobro,“ reče starček tožno. „A nepotrebno je, da idem v Fremicourt; iz vzroka, ki vam ga ne smem povedati, Leona ne bode tam ob uri, ki ste jo določili.“ — „Mardoche, ali veste, kje stanuje?“ — „Stanuje v Saint-Irunu pri gostilničarju Bertauxu.“ — „Hvala vam. Pisala mu bom danes zvečer ali jutri.“ — „Dovolite, da vam stari Mardoche da svet. Gospodična Blanche, ne dajajte si toliko sile s tem pismom, ako imate mladeniču sporočiti kaj slabega. Njegovo življenje je itak žalostno, da ne potrebuje še hudega udarca od vaše strani. Pomislite to, zak'injam vas, pomislite to! V nekoliko dnevih boste imeli še čas!“ — „Pa mora biti!“ zakliče deklica. — „Tedaj ga ne ljubite?“ — „In ali ga smem ljubiti?“ vzklikne obupno. „Ali imam pravico, ljubiti ga?“

Mardoche jo je gledal bolestno-iznenaden.

„Moj Bog,“ reče starček s tresočim glasom, „zakaj li govorite tako? Kaj li je prav-zaprav?“

Ona prične jokati.

„Ah, jaz sem zelo, zelo nesrečna!“ za-stoče. — „Nesrečni ste! Vi nesrečni?!“ za-kliče Mardoche ter se vzravna in žarno po-gleda. „Kaj se je vam zgodilo? Povejte mi! Ali je Jacques Mellier, ali Pierre Rouvenat, ki vas je užalil? O, bodisi karkoli hoče, jaz sem si prisegel, da vas hočem varovati; po-vejte mi, povejte!“ — „Nimam se potožiti o Mellieru in Rouvenatu, Mardoche; baš na-robe, onadva sta storila vse, da bi me to-lažila.“ — „Čemu torej te solzé? Čemu ta obup?“ — „Mardoche,“ odgovori deklica, „nekega dne sem imela strašne sanje, in včera sem sanjala isto. Moj boter in jaz sva bila v grozni nevarnosti; njega je hotel so-vražnik zavratno prebosti, a mene je prega-njala ostudna golazen . . . Neki mož je prišel nama na pomoč ter naju je rešil. In ta mož ste bili vi, Mardoche! Odkar sem to zadnji-krat sanjala, mislim zatrdno, da vas je ljubi Bog poslal v te kraje, da nas vse čuvate! To je tudi vzrok, zakaj z vami sočuvstvu-jem!“ — „O, ljubi, ljubi otrok!“ zamrmra starček globoko ginjen. — „In tako nočem vam tudi ničesar zamolčati,“ nadaljuje mlada

deklica. „Hočem vam povedati vse; izvedela sem včeraj, da nisem hči Jacques Mellierova!“

Mardoche prebledi kakor mrlič.

„In kdo vam je to povedal?“ vpraša z zadušnim glasom. — „Bratranec Jacques Mellierov, Fran Parizel.“ — „In, ali ni Rouvenat tega malopridnika poteptal kakor črva!“ zakliče Mardoche kakor besen. — „Parizla ni več na pristavi; zapodili so ga!“ — „Tedaj je li res; vi niste hči Mellierova?“ — „Jaz nisem njegova hči.“ — „In, ali vam je ta Fran Parizel, ki toliko ve in zna, povedal, kdo je vaš oče?“ povpraša starček plašno dalje. — „Da.“ — „Tedaj vaš oče . . .“ — „Mardoche, vi se ustrašite. . .“

Nesrečnik se je že tresel po vsem životu.

„Moj oče se zove Jean Renaud,“ nadaljuje mlada deklica ihteč. „Pred kakimi devetnajstimi leti je bil radi umora obsojen ter pregnan. Jaz sem otrok kaznjenčev!“

Stari Mardoche bolestno zakriči. Deklica pa govori dalje: „Ali umete zdaj, zakaj ne more gospod Leon več misliti náme in zakaj nimam pravice, da bi koga ljubila?“

Mardoche-u je pokalo srce.

Pa, ali vam Rouvenat ni povedal . . .?“ zajeclja starček. — „Ah, kaj naj bi mi bil povedal?“ — „Jaz . . . jaz ne vem. Pa lahko bi vam bil na primer povedal, ob kakih

okolnostih se je zgodil umor. . .“ — „Čemu mi je treba to znati? Nekaj drugega bi pa vendar rada izvedela! Moj boter mi je obljubil, da mi pove zgodovino uboge moje matere ter nesrečnega mojega očeta, a to šele, ko bom dvajset let stara.“

Mardoche povesi glavo.

„Da,“ misli si, „kadar bo stara dvajset let. Tako mi je bil obljubil; ima prav, da čaka. O, kako rad bi ji bil stari Mardoche zaklical: „Tvoj oče je nedolžen, Blanche! In ti nisi več hči kaznjenceva, kajti Jean Renaud, tvoj oče, stoji pred teboj! . . .“ Te besede so bile na njegovih ustnih, pa zbal se je, ko pomisli, kake nasledke bi utegnile imeti. Če bi se odkril svojemu otroku, potem bi ne mogel več opravljati naloge beračeve. Moral bi deklici tudi dokazati, da je nedolžen. Ko se je že žrtvoval za Jacquesa Melliera; ali naj bi ga zdaj zatožil? In, če bi Blanche izvedela resnico, ali bi še hotela sprejemati dobrote Mellierove? Vse to je bilo premisleka vredno!

Akopram pa ni še bila prišla ura, da bi se vsa zadeva pojasnila, vendar se je bilo nadejati, da pride. Sin Lucile Mellierove, ki ga je bil on zasledil, je moral premeniti ves položaj.

Dočim je Mardoche tako premišljeval, je Blanche tiho jokala.

A zdajci izpregovori starček: „Jaz umejem vašo boleost? Ime Jean Renaudovo je za vas, kakor za vse druge, prokleta ime!“

Obličje mlade deklice se po teh besedah neopisno izpremeni.

„Jean Renaud je moj oče!“ odvrne. „Pravica človeška ga je obsodila, jaz pa, njegov otrok, nimam pravice, da bi sodila; Moja dolžnost je, da zanj molim! To hočem tudi storiti! Vsak dan bodem prosila Boga, da se ga usmili in mu odpusti.“ — Mardoche povpraša s tresočim glasom: „Kako pa, če bi se Jean Renaud nekega dne vrnil! ali bi ga pahnili od sebe?“ — „O!“ jekne blaga deklica, „jaz bi se mu vrgla v naročje in kako sladko bi mi bilo, da se morem razjokati na njegovih prsih!“

Stari Mardoche si nagloma potegne z roko po prsih. Neizrečena radost ga navda.

Ni se mogel več vzdrževati: objame Blanche ter jo strastno poljubi!

„O blagi otrok! veliko srce!“ zakliče ves srečen, „Bog te blagoslovi, Bog te blagoslovi!“

Ona se ni čudila, da je bil starček tako blagosrčen.

„Tedaj mi prav dajete, Mardoche?“ — „Vi ste angel!“ jekne prosjak.

27.

Istega dne popoldne se napoti Blanche peš v Civry.

Vstopi pri svoji botri.

„Oj, kako veselo iznenadenje!“ vzklikne stara kmetica. „Kako li je kaj na pristavi seuillonski? Kako je Mellieru, dobremu Pierre-u in vsem . . .“ — „Dobro, prav dobro, hvala!“ — „Pa sedi, sedi vendar, zlato moje dete, da se te morem nagledati . . . Saj te nisem videla že več kakor dva meseca! To je lepo, da si prišla . . . A kaj li je to? Ti nisi tako vesela kakor sicer! Kako žalostna si! Kaj li imaš, golobica moja?“ — „Botra,“ reče Blanche, „ti si poznala mojo mater, ubogo Genevieve; ona je bila iz Civry-a in je tu pokopana.“ — „Kako! Ali so ti to povedali?“ vikne starka. — „Da.“ — „Tvoj boter?“ — „Da; a tega ne vem, kje je grob moje matere. Rada bi danes molila na njem. Ali ne bi bila tako dobra ter bi šla z menoj, da mi pokažeš grob?“ — „Meni se čudno zdi, meni se čudno zdi!“ zavrne botra. „Pa pri tem nimam jaz besede in tudi nočem ti dajati vsiljivih vprašanj. Hočem iti s teboj na pokopališče!“

In obleče se ter razodene Blanche, da je pripravljena.

Deset minut pozneje stopita na pokopališče. Blanche je bila jako ginjena. D'hteč

se je naslanjala na roko kmetičino. Ta postoji, prekriža se ter reče: „Tu sve, tu ti počiva mati!“

Stali sta pred granitnim, poliranim kamnom, ki se je svetil kakor marmor.

Na grobu so bile cvetice, uvele in sveže. „Gotovo je gospod Rouvenat odičil grob, ne da bi jaz za to vedela,“ opomni starka. „Teh svežih cvetlic v nedeljo še ni bilo tú.“

Blanche je bila pokleknila na grob. Iz dna duše je molila, s povešeno glavo ter roki sklepač. Prosila je svojo mater, naj jo varuje; Boga pa je prosila, naj odpusti njenemu očetu.

V tem pa je botra na stran porinila cvetlice in vence, ki so zakrivali napis na kamenu.

Blanche je sedaj lahko čitala:

Tukaj počiva
truplo Geneviève Renaudove,
uboge žene!
uboge matere!
Molite za njo!

Stok se izvije iz Blanche-inih prs. Pri-pogne se ter poljubi nagrobni kamen. Tako sklonjena ostane dolgo.

Naposled izpregovori botra: „Pojdi, pojdi, srčece moje!“ ter pomaga deklici na noge. „Zdaj veš, kje ti počiva mati; zdaj bova večkrat hodili semkaj.“

„O da, večkrat, večkrat!“ šepne Blanche.

Pobožna njena pot je bila pri kraju. Čutila se je močnejšo, srčnejšo. Ni se bila utolažila; pa bilo ji je lažje pri srcu.

Zopet se nasloni na botrino roko in obe ženski zapustita pokopališče.

„Še nekaj bi rada vedela,* reče Blanche. — „Le povej! le povej!“ — „Videla bi rada hišo, kjer sem se rodila, kjer je uboga moja mati . . .“

Starka zmaje z glavo. „Hišice ni več!“ pravi. „Zapuščena je bila ter je razpadla in se posula. Ni je več drugega kakor groblja.“

Blanche vzdihne.

„Hočem pa videti to grobljo,* reče.

Ženski kreneta po potu med živima plotoma. Pot se je vila okoli vasi in tako dospeta po nekolikem času pred kočo.

Blanche se napoti okoli nje ter tožno pregleduje te podrtine. Tu sta živela njen oče in njena mati, tu je ugledala luč sveta!

Nekoliko trenutkov se ji je zdelo, kakor da vidi hišico, kakršna je bila nekdanj: lepo belo, z zelenimi oboknicami, obsijana od solnca, oživiljena po človeških glasovih!

Potem pa izgine ta vizija in videla je pred seboj le podrtine, nagrobnik uboge Geneviève in kazensko kolonijo, kjer se je pokoril njen oče za svoje zlodejstvo!

Revna deklica zastoče.

„Tu je minulost!“ zamrmrá, „a kje je prihodnjost?“

In neki glas ji odgovori: „Upaj!“ Blanche se zgane ter prestrašena pogleda okoli sebe, kakor bi pričakovala, da stopi duh iz podrtin. Pa videla ni drugega kakor razpalo zidovje.

In vendar je bila razločno slišala besedico „upaj!“ Morda je bila pomota? Najbrže! Nehoté je ponavljala: „Jaz upam!“

Še enkrat pogleda razpadlo kočo ter pospeši korak, da dohiti botro, ki je bila odšla naprej ter jo je čakala nekoliko oddaljena.

„Prosila bom svojega botra, da zopet sezida hišico moje matere,“ reče starki. — „On te gotovo usliši!“ je ménila žena.

Obe ženski stopita zopet na pot med živima plotoma ter odideta hitro.

Zdajci se pokaže glava Mardoche-ova v okviru okna, ki je bila pred njim Blanche. Starček se je smehljajal ter je poljub poslal za svojim otrokom.

„Blanche, ali bi se ne spočila nekoliko pri meni?“ povpraša botra. — „Ne, hvala,“ odgovori deklica. „Le poglej, že solnce zahaja, in doma hočem biti še za časa. Sicer bi na pristavi še v strahu bili zaradi mene, zakaj odšla sem, ne da bi komu kaj rekla.“ — „No, kakor pa misliš, srcece moje. Do konca plotov te pa hočem spremiti.“

Ko zagleda seuillonsko pristavo, poljubi stara kmetica deklico srčno in razideta se.

Botra Blanche-ina je živela v prav ugodnih razmerah, v kar ji je pomogel Rouvenat. Njen sin je bil lastnik čedne gostilnice v Civryu.

Blanche je bila že uro doma, ko se Rouvenat povrne s kratkega svojega potovanja. Ko se pogovori s svojim gospodarjem, stopi v sobo mlade deklice.

„Ko sem danes odhajal, si še spala,“ izpregovori. „Prihajam torej sedaj po poljub.“

Blanche ga objame.

„No, zadovoljem sem, ko vidim, da nisi več tako brezupna,“ nadaljuje Rouvenat. „Mellier in jaz te hočeva zopet razveseliti. Saj te imava tako rada! Kaj hočeš, pozabiti moraš na vse bridkosti.“

„Ali je to mogoče?“ — „Seveda, da je mogoče, sčasoma, ko postaneš prav srečna.“

Deklica je žalostno zmajala z glavo. „Danes si bila nekam šla?“ povpraša nadalje boter. — „Da, bila sem v Civryu. Botra me je povedla na grob moje matere. Tam sem molila — in to je olajšalo moje srce. Grob moje matere je poln cvetlic, prav pogosto se na njem menjavajo venci in šopki. Odsihdob hočem sama to preskrbovati, ker dozdej je to delal kdo drug, po tvojem naročilu, ne-li?“

Rouvenat zardi.

„Ne!“ reče odločno. „Ne očitaj mi te pozabljivosti, otrok moj! Sicer je imela Geneviève mnogo prijateljev v Civryu; izvestno so oni oskrbovali to stvar.“ — „Kako me to veseli!“ opomni Blanche. „In potem, boter moj, bila sem tudi pri hišici Jean Renaudovi, našla sem jo le kot razvalino. Zatorej pa bi te nekaj prosila; jaz bi ... rada, da hišico zopet sezidaš.“ — „V osmih dnevih pričnejo delavci.“ — „Pa nič se ne sme prenarediti na njej, kajti videla bi jo rada tako, kakršna je bila nekđaj.“ — „Hočem ti željo izpolniti.“ — „Kako dober si mi!“ — „Zdaj pa dovoli mi, da te nekaj vprašam. Kaj je s skrivnostjo, ki si mi jo hotela zaupati včeraj?“

Blanche ı rebledi.

„Ne,“ reče, „jaz ti nimam ničesar več zaupati.“ — „Morda stvar lahko uganem.“ — „Tega ne verujem.“ — „Ali so stvar ne tiče mladega človeka, ki si ga spoznala v Grayu?“

„Blanche ga začudena pogleda.

„Ali ga ljubiš, Blanche?“ nadaljuje Rouvenat z negotovim glasom. — „Če bi bila Blanche Mellierova, rekla bi morda „da“!; Blanche Renaudova pa ti odgovarja: Jaz ga ne smem ljubiti!“

Rouvenat pač ni čutil vse grenkosti te izjave. Objame deklico ter izpregovori:

„Tako je prav, srčece moje, tako je prav! Ne, ti ga ne smeš ljubiti, to sama spoznaš.“

Poslušaj: malo današnje moje potovanje je bilo zaradi tebe. Bil sem v Vesoulu pri okrajnih uradnikih. Ni bilo to prvič. Pa ti ljudje so tako lenobni, tako počasni; moral sem jih malo podrezati. Zdaj mi bodo iskali po vsem Francoskem, po vsej Evropi, skratka povsod, in to z razpisi po časopisih. Tega ne moreš umeti, kaj ne, da ne, Blanche? Nič ne dé! Povem ti samo: Tvoj zaročenec je, ki ga iščem . . . O, najdemo ga, veruj mi, najdemo ga!“

Blanche v istini ni razumela.

„Jaz se nočem nikoli poročiti!“ zakliče. — „Ali bodeš pač molčala?“ jezi se Rouvenat presrčno. — „Da, da, ti se poročiš, ker brhka deklica, kakršna si ti, ne sme ostati samica. Le počakaj; stari Pierre, hoče, da postaneš srečna in nadeje se, da bode tako dolgo živel, dokler tega ne doseže!“

Deklica povesi glavo ter globoko vzdihne. Mislila je na Leona, ki ga ne sme videti nikoli več!

28.

Ob deveti uri sta lezla dva človeka liki senci okoli poslopij na pristavi. To, da sta se znala skrbno odmikati v temo, je dokazovalo, da nista namerjala nič dobrega. Oba Parizla sta bila združila svoje sovraštvo ter po dobro preudarjenem načrtu prežala na trenutek, ko bi se mogla maščevati.

Rouvenat je hcdil, kakor vemo, vedno zadnji k počitku; poprej pa je vse pregledal po blevih.

Tudi danes je vprašal kakor navadno: „Ali se je živini v ovčarski hiši dalo vsega potrebnega?“ „Da,“ odgovori eden poslov. — „Jaz vsekako pogledam tja.“ — „Hočem iti z vami.“

Tako je nadzoroval vse. Nato da poslu še nekaj ukazov za prihodnji dan in odide.

„Ali ne greste še domov, gospod Rouvenat?“ povpraša hlapec.

„Ne, hočem še nekoliko vživati svežega zraka.“

Ali naj vam tu pustim svetilnico?“

„Čemu li? Ne potrebujem je več?“

„Potem pa lahko noč, gospod Rouvenat.“

„Lahko noč!“

Hlapec odide.

Rouvenat potegne svoj tobak iz žepa ter si nabaše pipo. Potem si jo prižgé. Prišel je bil k staremu, nerabljenemu vodnjaku.

Oba Parizla zleze'ta izza nekega zida ter splezata po vseh štirih bližje.

Rouvenat, ves vtopljen v svoje misli ter brez suma, ni videl in slišal ničesar. Kako bi tudi mogel misliti, da ga tu kdo napade, dva koraka od pristave?

„Ta vodnjak tukaj bi moral biti že davno zasut,“ je rekel samemu sebi. „Saj ni več za nobeno rabo. Pa človek vedno odlaša: prihodnji teden se delo izvrši. V tem pa pridejo druge važnejše zadeve vmes in stvar zaostane. In, če so dnevi še tako dolgi, je vedno kaj delati. Blanche sem obljubil, da bom iznova sezidal hišico Jean Renaudovo; pri tej priliki se vodnjak prav lahko zasuje. Dva voza kamenja iz razvalin dam pripeljati sem in globina je kmalu napolnjena. Tako bo pač najbolje.“

Nato sede Rouvenat na razpokani vodnjakov kraj, kakor je bil navajen. Od tu je lahko gledal okno, kjer je Blanche spala, in večkrat je dolgo opazoval, kako se je deklica po sobi kretala. To je bilo prav lahko spoznati po senci, ki se je delala na belih pregrinjalih pri oknih.

Ta večer pa v sobi ni gorela luč. Blanche je bila zgodaj odšla spat: tresla jo je nekoliko mrzlica.

„Uboga deklica!“ zamrmra Rouvenat, „ona spi.“

In zopet se spomni na Lucilo, na njenega otroka in na svoje najljubše sanje.

Tobakov dim je zavijal Rouvenatovo glavo v majhno meglo.

Zdajci pa ga vzdrami majhen šum poleg njega. Rouvenat se hitro obrne, a to brez strahu. Imel je jedva še čas, da je videl

temno maso, ki se je gibala poleg vintu. Istočasno dobi polno pest peska v obraz in v oči.

Rouvenat zatuli jeze in bolesti ter skoči pokoncu.

Docela oslepel stegne roke, kakor bi hotel ubraniti novega napada.

Navzlic svoji starosti je bil vendar še zelo močan. Da je svojega napadnika dobil v roko, izvestno mu ne bi bil ušel z zdravo kožo.

To sta pa poredneža vedela ter sta si stvar tako uredila, da sta mogla napasti starčka brez lastne nevarnosti.

„O strahopetec ti!“ je vpil Rouvenat. „Pridi vsaj bližje, pridi ter me zadeni še enkrat, če si upaš!“ . . .

Rouvenat stopi korak naprej. Zadene na kol. Njegove roke ga hočejo prijeti. A v tem trenutku ga nekdo močno udari od zadaj. Izpotakne se, izgubi ravnotežje ter pade vznak v vodnjak. Med padcem pa hudo zakriči, da se je tudi v globini razlegalo.

Rouvenatove roke niso izpustile kola in tudi pri padcu je starček potegnil kol za seboj.

Zlodejca se nagneta čez vodnjak. Ječanje jima udari na uho.

„Ali je ta proketo žilav!“ zagodrnja Josip Parizel. — „A ne pride več na dan,“ odgovori Fran Parizel zamolklo. — „Dobro,“

dostavi oče njegov. — „Vendar morava še ta veliki kamen zvrniti nanj“. — „Čemu li?“ — „Ali ne umeš? Nu, kamen se mora odtrgati ter pasti v globočino, da se pojasni slučaj.“ — Da, prav imaš.“

In oba malopridnika združita svoje moči ter valita težki kamen naprej, ki je moral Rouvenata na dnu vodnjaka razdrobiti! Že je kamen bil ob kraju jame; še en sunek in padel bi navzdol; — ko naenkrat pred zločincema vstane črna prikazen.

In s hripavim glasom jima zakriči: „Morilca!“

Oba Parizla se silno ustrašita. Luna, ki se baš pokaže izza oblaka, posije in onadva ugledata ženo z dolgimi zmršenimi lasmi in z bledim obrazom liki marmor! Pod njenim visokim čelom je žarelo dvoje očes kakor cglje!

„O, strah! strah!“ zastoče Josip Parizel z zadušnim glasom.

In zopet zakriči žena zamolklo: „Morilca!“ Prestrašena zločinca pobegneta ter izgigneta v divjem teku v temno noč.

Iz vodnjaka se zasliši ječeči glas starčkov: „Pomagajte! pomagajte!“

Žena ga je slišala! Kakor blisk zleti na pristavo ter silno kriči: „Pomagajte! pomagajte!“

Kmalu jo ustavita dva moža, bila sta Mardoche in Leon.

„Kaj li imate? Kaj se je zgodilo?“ povpraša Mardoche.

„Tam v ovčarskem vodnjaku . . . Rouvenat . . . Rešite ga! rešite ga!“ tarna ženska.

Ko zasliši ta glas se zgane Mardoche, potegne si z drhtečimi rokami preko čela, kakor da je slišal glas kakega duha! Hotel je staviti novo vprašanje, pa ženska je zbežala. Bežala je tako brzo, da se je zdelo, da se ji nogi niti ne dotikata tal!

„Ali ste slišali?“ vzklikne Leon. „Žena je govorila o nekem vodnjaku, o Rouvenatu; klicala je na pomoč.“ — „Da, da; hitiva, hitiva! . . .“

Prišedši k vodnjaku slišita ječanje. Mardoche se je takoj zopet dodobra zavedel.

„To je Rouvenat!“ zahrohne. Rešiti ga morava na vsak način!“

Kol, ki sta se ga bila poslužila Parizla, da bi vrgla starčka v globočino in ki ga je Rouvenat ob padcu s seboj potegnil, se je bil na srečo ujel v zidno luknjo. Na nasprotni strani pa se je bil zadel na okrogolino, in tako je to morilno orodje služilo tukaj v to, da je Rouvenata, ki se ga je bil oprijel, držalo nad vodó.

Z rokami je starček držal kol, noge pa je opiral v zidne luknje. Tako se je nekaj časa lahko držal v ravnotežju.

A nesrečnik spozna obenem strašno istino. Čutil je, kako mu udje drevenijo,

kako ga moči zapuščajo, kako se njegov glas izgublja, in strah da umré, preobdá mu dušo.

Zdajci se spomni Lucile in obeh sirot: Blanche in Leona. Umreti tedaj mora, ne da bi bil mogel izpolniti svoje misije!

Oslepel po pesku ni bil spoznal svojega napadnika, pa uganil je, da je moral biti to Franc Parizel. Ni mu bilo treba dolgo razmišljevati, kaj je tega malopridnika privedo do zlodejstva. Vedel je to le pre-dobro. Premoženje Jacques Mellierovo, ki sta ga hotela imeti oče in sin, jima je vdahnilo misel na umor! Spoznal je tudi hitro, da se bode vobče mislilo, da se je slučajno ubil. To bode rešilo zlodejca! Misel mu je napolnjevala srce z velikim srdom.

„Za menoj,“ si je mislil ves v strahu, „umorita malopridnika Jacquesa Melliera, polastita se vsega premoženja in Blanche... oh, kaj li bode iz Blanche? Kakšno strašno usodo sta ji namenila hudobneža?... Ne, ne, jaz nočem umreti! Jaz ne smem umreti!“ zahrope ter se ves obupan oprime trhlega lesa, ki mu je v podporo in ki je zmerom boljbolj jel pokati, da se je bilo bati, da se zlomi vsaki čas!

Zbere zadnje moči in še enkrat močno zavpije. Potem pa zastoče: „Vse zaman! Vsi že spe! In ko bi tudi ne spali, kako morejo slišati do pristave? Ni je več na-

deje! O Bog, o Bog, pravični Bog, zakaj dopustiš, da umrjem prezgodaj! . . .“

V tem trenutku prideta Leon in Mardoche k vodnjaku.

Rouvenat sliši nad seboj, da se ljudje bližajo ter da govorijo. Pa v njegovih ušesih je zvenelo. Mislil je torej, da se je motil.

„Ni je več nadeje!“ zastoče zopet.

29.

Mi vemo, da je bil Mardoche povabil Leona, da se snideta na mostu fremicourt-skem. Oba sta bila prav točna. Ni še bila odbila ura devet, ko se najdeta.

„Hitiva,“ reče mladenič. „Jaz bi že rad bil v Civryu; imel bi že rad dragocene papirje, ki ste mi jih obljubili.“ — „Ni še dolgo, da sem bil na onem mestu, kjer so skriti,“ odgovori Mardoche. „Imela bodeva manj dela kakor sem mislil izprva; vendar nama je imeti železne klešče in svetilnico. To najdeva v ovčarski hiši na pristavi. Pojdeva torej namesto čez deželno cesto preko steze ob Sableuse-i za pristavnimi poslopji, da naju nihče od tam ne vidi.“ — „Vi se torej tudi bojite gospoda Rouvenata?“ — „Ne; a imam svoje vzroke, ako želim, da bi naju kdo od tam ne videl skupaj.“

Tako sta krenila po določeni poti. Ko sta bila za hlevi, slišita prvi klic na pomoč, ki se je razlegal v tiho noč. Hiteč naprej,

najdeta skrivnostno ženo, katere glas je Mardoche-a spravil v tako zmešnjavo.

Potem se oba pripogneta čez vodnjak ter slišita nesrečnika milo stokajočega; toda videti ga nista mogla. „Rouvenat!“ zavpije Mardoche, „Rouvenat, jaz sem tukaj, Mardoche, ali me slišite?“

Takrat so besede segale razločno do dna. Novo upanje poživi nesrečnika v vodnjaku. Glavo privzdigne ter se s ponovljeno močjo oklene kola.

„Da!“ odgovori.

In kakor vizija pridejo mu v spomin sanje Blanche-ine.

„Pogum!“ zavpije iznova stari berač. „Storiti hočemo vse, da vas rešimo!“ — „Vrv prinesite, vrv!“ tiho zahrope Rouvenat. „Vrzite mi vrv dol!“ — „Kje dobimo vrv?“ — „V pastirjevi omari.“ — „Za Boga svetega, tu se ne sme gubiti čas!“ zakliče Leon.

Oba moža jo udereta proti koči. Mardoche odpre duri, dočim prižgé Leon voščeno užigalico.

„Napravil sem danes zjutraj svetilnico,“ reče Mardoche; „ona je tam.“

Leon jo hitro prižge. Omara pastirjeva je bila zaprta. Mardoche udari z ramo potrohnelih vratih in omara se odpre. Leon posveti.

Na dnu omare najdeta dolgo močno vrv, na koncu katere je bila pritrjena železna kljuka. To je dokazovalo, da so vrv rabili prej za privzdigovanje vodnjakovega čebra. Tudi stare verige so bile še tu. Vzmeta oboje ter hitita zopet k vodnjaku.

Leon postavi svetilnico ob vodnjakov rob. Potom naredita na vrvi zanjko ter jo spustita v vodnjak.

„Pozor!“ zakliče Mardoche. „Vrv je tukaj!“ — „Slišim,“ odgovori Rouvenat.

Leon posveti v vodnjak. Mardoche začuti, kako prime Rouvenat vrv.

„Zanjka je na vrvi!“ zavpije v vodnjak. „Poizkusite, da si jo ovijete okoli telesa, pod rokama.“

Rouvenat tega ni mogel; potreboval je roke, da se je trdno držal na kolu.

„Ne gre, ne gre!“ jekne obupno. — „Mislil sem si!“ jadikuje Leon. — „Kaj je tu storiti? potoži Mardoche. — „Počakajte,“ reče mladenič.

To rekši, prime verigo, jo pritrdi na vinto, poda Mardocheju svetilnico in pravi: „Tako, zdaj mi pa svetite tako dobro kakor morete.“

S temi besedami stopi na vodnjakov rob.

„Moj Bog, kaj li hočete storiti? zavpije Mardoche ves preplašen. — „Veriga je močna; brez strahu!“ — „Nesrečnik! vi se

hočete spustiti v vodnjak?“ — „Da!“ odgovori Leon.

Njegove roke primejo verigo in trenotek pozneje je že plavalo njegovo telo nad globočino!

„Kako hočete pa zopet zlezti gor?“ zavpije Mardoche, kakor iz sebe.

Mladenič se počasi spusti v vodnjak. „Jaz sem telovadec,“ opomni.

Ovil si je verigo okoli života, da bi imel obe roki prosti. Bil je do prsi v vodi. Rouvenat je čakal, ne da bi se ganil. Mladenič vzame zdaj vrv ter jo dvakrat ovije okoli života starega moža. Gori pa je ležal Mardoche na tleh ter je svetil in strmel v globočino; mrzel pot mu je kapal po čelu.

Naposled se Leon oglasi: „Dovršil sem! Ne potrebujem več luči! Pritrdite gori vrv, jaz prihajam!“

Mardoche-u se srce olajša, vzdihne ter uboga.

Leon spleza po verigi navzgor ter se kmalu potem prikaže ob vodnjakovem robu.

Bil je bled kakor smrt, lasje so se mu ježili ter voda je kapala ž njega. Ko ga Mardoche ugleda, vzklikne veselo.

„Dobro je zvezan,“ opomni mladenič. „Zdaj pa gre za to, da ga povlečeva kvišku. Toda, bova li to mogla?“ — „O, jaz imam močne roke!“ — „Tedaj pa: naprej!“

Oba primeta vrv ter vlečeta. Rouvenat se ni ganil ter tudi ni vzdihnil: revež se je bil onesvestil. Vsled tega je delo bilo težje.

„Težko je težko!“ zasopiha Mardoche. „Jaz tudi nimam več moči,“ zamrmra mladencič.

Rouvenat ni bil še meter višje, Mardoche zaplače. Zdajci prideta dva hlapca, ki sta opazila luč, k vodnjaku. Slišala sta klic na pomoč, vstala ter zrla, odkod prihaja glas: ko sta ugledala luč, sta hitela k vodnjaku.

„Hvala Bogu! Sama nebesa vas pošiljajo sem!“ zakliče Mardoche. — „— je?“ — „Gospod Rouvenat je padel vodnjak. Hitro, hitro, pomagajta nama!“

Tudi oba hlapca poprimeta in že po malo minutah je ležal onesveščeni starček na tleh poleg vodnjaka.

„Mrtev je, mrtev!“ vzklikne Leon. Mardoche poklekne k ponesrečencu ter posluša na njega srčni strani.

„Ne!“ reče in vstane. „On se je le onesvestil. In skoro zaukazovalno reče hlapcema: „Gospodična Blanche ne sme izvedeti, kaj se je prigodilo. Nesita gospoda Rouvenata v ovčarsko hišo; položita ga tamkaj na posteljo, strezita mu, dokler se ne zavé ter se lahko brez pomoči sam vrne na pristavo.“

Hlapca nista imela ničesar ugovarjati.

30.

V ovčarjevi omari je našel Mardoche celo obleko za Leona. Mladenič je moral sleči premočena svoja oblačila ter obleči najdeno obleko. Rouvenat, ki so ga bili položili na posteljo ter vlivali vina vanj, se je pričel zopet gibati.

„Vse gre po sreči,“ dé Mardoche. „Kmalu odpre oči. Midva nimava tu nič več opraviiti.“ Potem reče tiho Leonu: „Idiva!“

Medtem vzame železne klešče pod pazduho, prime svetilnico, ki jo ugasne ter zapusti z Leonom kočo.

Nekaj minut kasneje odpre Rouvenat oči ter se zave.

Vzravna se na ležišču ter gleda okoli sebe. Svetilnica je le slabo razsvetljevala prostore.

Zdajci ugleda dva moža v somraku. „Mardoche!“ zamrmra, „Mardoche...“ Potem glasno pristavi: „Vi ste me rešili. Zahvaliti vas imam za življenje!“

To rekši stegne svoji roki. Tu se mu približa eden hlapcev ter izpregovori: „Midva sva, gospod Rouvenat. Stari prosjak je že odšel.“ — „Kako li prihajata vidva sem?“ povpraša starček nemirno. — „Slišala sva klice na pomoč.“ — „In Jacques Mellier? In Blanche?“ — „Onadva spita, brez dvojbe!“ — „Tedaj ne vesta o ničemer?“ — „Ne in

zaradi tega nama je tudi Mardoche ukazal, naj vas prineseva le-sem in ne v vašo sobo.“

Rouvenat vzdihne pomirjen. „To je prav! Vidva tudi nikomur ne povesta; ne li? Dobro si zapomnita: nikomur!“ — „Prav, prav, gospod Rouvenat! Umeva! stvar bi preveč splašila gospodično Blanche in gospoda Melliera. . .“ „Tako je! Vidva sta čvrsta mladeniča!“ — „Vi ste naš gospodar, gospod Rouvenat; midva vas morava ubogati! In potem, saj veste, kako smo vam vsi udani!“ — „To je res! Bodita uverjena, da vaju ne pozabim!“ — „In kako se počutite sedaj?“ — „Še nekoliko sem slab. . . Pa ta slabost mine kmalu. O Bog, kako čudno sem se rešil preteče smrti! In to po Mardocheju, ubogem možu! . . . Zakaj li je zopet odšel? Skoro gotovo, da ga ne zahvalim! Že prav, že prav! Jaz vem, kaj mi je storiti! . . . Kako li je prišlo, da sem se bil hipoma onesvestil? Nisem mogel več dihati. Povejta mi, kaj se je pravzaprav zgodilo!“

„Midva sama tega ne veva,“ odgovori hlapec. „Prišla sva baš o pravem času, da sva vas sopomagala vleči iz vodnjaka. Mladenič, ki je bil z beračem, se je bil pač moral spustiti v vodnjak, da vam je ovil vrv tako trdno okoli telesa, zakaj on je bil ves moker.“

„Da, spominjam se. Tudi vrl človek, ta mladenič! Ovil mi je vrv okoli telesa.“

Kako li je to počel? Jaz bi tega ne znal povedati. Čudež je, pravi pravcati čudež! . . . Ali je z Mardochem skupno odšel?*

„Da, odšla sta skupaj! Mladi gospod je oblekel oblačilo ovčarjevo, ker ni mogel tako moker odtod.“

„Ali ga poznata? — „Ne.“ — „Jaz sem ga že enkrat videl,“ dé drugi hlapec. „On pozna gospodično Blanche; kajti minolo nedeljo je govoril ž njo pred cerkvenimi vrati.“

Rouvenat je bil zelo ginjen. Naslanjajoč glavo na blazino, je ležal zamišljeno in nemo. Ni mu bilo več dvomiti: njegov rešitelj je bil mladenič, ki je ljubil Blanche, mladenič, ki mu je on vzel vse upanje . . . ki mu je uničil srce! . . . Kako li je ta mladenič prišel k Mardoche-u?

In prihajale so mu druge misli. Starček vzdihne:

„Če je Lucila mrtva — če on, ki ga pričakujem, nikoli ne pride, moram se vendar odločiti v to, da izročim Blanche drugemu! In ta tukaj jo ljubi, da! ljubi jo odkritosrčno ter bi jo osrečil . . . Pa ne! ne! ne! Na to ne smem misliti. Izgubljenca morata še živeti, onadva morata se še povrniti! Mi moramo čakati nanja!“

Kakor vsak starček, je imel tudi Rouvenat fiksno svojo idejo, katere pravi suženj je bil.

Zdajci prične zopet eden hlapcev: „Bila je nesreča, da stari vodnjak ni bil še zasut. Kako je pravzaprav prišlo, gospod Rouvenat, da ste padli vanj?“

Rouvenat se zgane. Njegovo oko se tožno zasveti. Mirno in z dozdevno resnico pa odgovori:

„Sedel sem ob kraju, kadil svojo pipo ter prešteval zvezde. Hipoma se mi začne v glavi vrteti. Takoj skočim pokoncu, a pričem se opotekati; spotaknivši se, padem v vodnjak. Druga ne vem ničesar.“

„K sreči je prišel stari Mardoche mimo ter je slišal vaš klic.“ — „No, pristava seuilonska mu je dolžna lepo darilo! O, jaz ne bom nehvaležen!“ zamrmra Rouvenat.

*

V tem sta Mardoche in Leon brzo šla proti Civryu, kjer ju vzprejme lajanje vaških psov. Ljudje so že davno spali.

Dospeta do podrte hišice. Mardoche se ustavi. „Tukaj je,“ reče.

Mladenič ga začudeno pogleda.

„Sledite mi,“ veli starček.

Šla sta okoli podrtin. Mardoche prižge svetilnico.

Potem pokaže neko okno.

„Zdaj, ko lahko vidiva, vstopiva skozi to odprtino.“

Mardoche spleza naprej, Leon za njim.

Starček postavi svetilnico na prostor, ki ga je bil pripravil že prej.

„Pod tem kamenjem in pod to malto je pod iz lat; tega moramo odpreti. To je najino delo.“

„Delajva!“ reče Leon.

In pridno pričneta odpravljati grobljo.

Po preteku pol ure izpregovori Mardoche:

„Zdaj je dovolj.“

Nekako meter poda je bil pospravljen.

Mardoche vzame klešče ter udari ž njimi na lato.

„Tu spodaj so papirji,“ pravi.

Leon je čakal, tresoč se same nestrpnosti.

„In zdaj, mladi mi prijatelj,“ nadaljuje Mardoche slovesno, „predno vam podam te papirje, ki bodo za vas brez dvojbe jako važni, poslušajte me! Te papirje mi je umirajoči vaš oče sam zaupal; a priseči sem mu moral, da jih izročim vaši materi. Ko sem to hotel storiti, ni je bilo več tukaj; odšla je bila iz teh krajev. Lahko torej uganete, zakaj so ti papirji tu bili skriti že devetnajst let. Da bi vedel, da je nesrečna vaša mati še živa — molčal bi morda še zdaj! Mislim pa, da ne lomim prisege, ako sinu izročim to, kar je materinega. Da se ti papirji nahajajo, znano je le meni! V malo minutah jih boste imeli v rokah ter v svoji sobi v Saint-Irunu

jih preberete. Povedal sem vam, da ne vem, kakšna jim je vsebina; mogoče pa, da je v njih strašna skrivnost. Priznati moram, da me to vznemirja. A jaz moram ravnati po svoji vesti! Obljubite mi le eno.“ — „Kaj pa?“ — „Bodi tem papirjem katerakoli vsebina, ne storite nič na svojo roko, nego vprašajte vedno mene prej za svet!“ Obljubite mi tudi, da boste ravnali po mojih svetih. — „Obečam, prisezam vam!“ reče Leon. — „Tedaj me jutri, ko že vse preberete, poiščete?“ — „Da, kje vas najdem?“ — „Čakati vas hočem ves dan na terasi skalnatega svojega gradu,“ odgovori prosjak z milim nasmehljajem. — „Tedaj ostane pri tem!“

Kmalu je bila trohnela lata pokoncu ter škatla, črezinčrez polna trohlobe, v Mardochejevih rokah!

Leon je debelo gledal. Mardoche privzdigne pokrov, papirji so bili nepoškodovani. S tresočo roko jih dá Leonu. „Spominjajte se svoje obljube!“ zajeclja. — „Mardoche, vi mi bodete vodnik in svetovalec!“ zavrne mladenič ginjen. „Dalje vas ne povprašujem, ker hočete molčati. Brez vas bi bil pa še taval po temi; le vi mi morete vse popolnoma razjasniti! In kmalu, čutim, storite to! Hvaležen vam bom, dokler bodem živ!“ — „Ko preberete spise, hočeva dalje govoriti!“ zavrne starček.

Zapustita kočo ter molčeč prekoračita vas. Mardoche, zmerom previden, je bil svetilnico zopet ugasil.

Ko prideta v bližino seuillonske pristave, ugledata neko okno razsvetljeno.

„To je soba Rouvenatova,“ pravi Mardoche. „Ona je zopet doma. Gotovo se tega spomni, kaj ste storili to noč zanj!“ dostavi smehljaje se. „Bolj kakor kdaj smete zdaj ljubiti deklico, ki ji je on boter!“

Leon odgovori le- z vzdihom. Kmalu potem se ločita.

Mardoche jo je mahal proti skalam, a Leon je brzo šel svojo pot dalje.

Moglo je biti okoli dveh popolnoči, ko dospé mladenič v svojo sobo. Da-si je bil truden, ni mislil na počitek.

Sede k mizi, postavi luč predse, odpre s počasno, tresočo se roko zavitek paketov ter vzame iz zavitka papirje, ki jih razprostre pred sabo na mizi.

31.

Ti papirji, devetnajst let skriti, so bili iz rokopisnega zvezka, ki je štel trideset listov, potem iz dveh pisem, ki sta ji pisali dve roki. Pismi sta bili priprosti, s težko roko pisani, brez sloga in brez pravopisa. Zvezek pa je kazal, da ga je napisala pisanja vajena, trdna roka.

Zvezkova vsebina je naredila na mladeniča globok vtisk; tupatam ga je ganila celo do solz. Bral je zgodovino svojega očeta, ki jo je bil spisal sam njegov roditelj. Bila je nekaka pesem v prozi, ki je mučeno srce javljalo občutke svoje. Tu mu je oče pravil o zapuščenih svojih detinskih letih, o pomanjkanju matere v onih letih, ko se človeško srce taja otroške miline; tožil je o žalostnem brezcilnem svojem življenju, klet svojo usodo ter terjal od Boga, da se mu opraviči, zakaj je srečo tako neenako razdelil med človeštvom!

Čimdalje je Leon bral, tembolj je nahajal v tem opisu lastno svoje gorjé, lastno svojo žalost! Bilo mu je, kakor da bere svojo zgodovino!

Ko je pa pisec onih vrst vse te divje obupne tožbe izbruhnul na dan, je pričel hvalliti in poveličevati dobrotnega Boga. Prikazala se mu je bila Lucila in ž njo je dobil pogum, moč, slavaljubje nadejo, smoter življenja, cilj in misijo!

In tudi tukaj je Leon nahajal zgodovino lastnega svojega srca, metamorfozo svoje duše!

Prišedšemu pa do rokopisovega konca, se ni razsvetlila življenja tema. V rokopisu je stalo le ime „Lucila“. Brez dvojbe je bilo to ime njegove matere. Pa to ime ni bil nikakršen sled. Kakor on, je bil tudi nje-

gov oče zapuščen otrok, ki ni poznal svoje rodbine.

Zdajci se Leon loti obeh pisem. Prvo se je glasilo tako-le:

„Chevrigny, 20. jun. 1850.

Častiti gospod!

Naznaniti Vam moram nekaj prav žalostnega. Uboga Marjana Sudre, ki Vas je ljubila kakor svojega otroka, je danes zjutraj izdihnila dušo svojo. Naj v miru počiva!

Ne vem, če je kraj, kjer se zdaj nahajate, daleč od Chevrignya; a jaz Vam vendar takoj pišem, ker morda utegnete priti k pogrebu. Vsi ljudje jo tukaj spremijo k zadnjemu počitku, ker so jo vsi radi imeli.

Marijana je že prej čutila, da ne ozdravi več; zatorej Vam je pisala pismo, ki ga je izročila meni, da Vam ga dam, če bi umrla. Prilagam Vam ga tukaj. Sicer nič novega. Obe nečakanji umrle Marijane sta prišli k pogrebu. Nam vsem je, hvala Bogu! dobro, in to isto se nadejem tudi od Vas.

Ne zamerite mi zaradi slabe pisave!

Vaša

sluginja

Violet.*

Drugo pismo je bilo Marijanino. Glasilo se je takó:

„Ljubi moj otrok! Jaz sem prav bolna in čutim, da se mi bliža zadnja ura. Nočem pa umreti, da Ti prej ne dam podatkov, ki

si me jih čestokrat prosil in s pomočjo katerih neki dan lahko izveš ime svojega očeta. Jaz sama ne vem mnogo, ubogi moj Leon; pa to, kar vem, hočem Ti povedati. Tega nisem prej storila zató, ker sem bila obljubila, da bodem molčala. Zdaj pa mislim, da je bolje, da govorim.

Prihodnjega 20. avgusta bode baš 20 let od tega, kar je prišel neki Germain, ki sem ga poznala v Parizu, ko sem tam služila, k meni v Chevigny. Bil je dober prijatelj pokojnega mojega moža. Prinesel je s seboj otroka, ki ga je bil ovil v svoj plašč. Ta otrok si bil Ti, dragi moj Leon! Bil si takrat komaj osem dni star. Germain mi je rekel: „Mati Marijana! Vi ste ubogi in nimate otrok. Tu Vam prinašam jaz enega. Ali ga hočete odgojiti? Seveda ne zastonj, nego za dobro plačilo! Jaz sem rekla: „da!“ Na moja vprašanja mi Germain o tej stvari ni mogel povedati drugega kakor to, da je Tvoje rojstvo velika nesreča in da nikdar ne smeš izvedeti, kdo so Ti bili stariši. Tudi mi je ukazal, naj Te dam krstiti za Leona.

Bil si povit v jako fino perilo z dragimi čipkami in trakovi. Germain mi je tudi priznal, da so Tvoji starši bogati ljudje. Jaz pa naj nikdar po njih ne povprašujem, tudi naj Tebi, ko odrasteš, nikoli ne pravim, kako si prišel v hišo.

Vsak mesec dobim 60 frankov. Za prvi mesec mi Germain takoj plača. In če bi otrok umrl, bi dobivala omenjeno svoto vseenako vsak mesec do svoje smrti.

Če boče pa otrok živel in pride v dobo, ko ga bode treba odgojevati, bo dobival za svojo osebo vsak mesec sto frankov posebe. Ko bode 15 let star, se ta svota poviša na mesečnih 150 frankov. Čeprav mora njegova rodbina zatajiti otroka, vendar mu ne bode manjkalo ničesar. Potrebna glavnica vseh teh obresti se naloži pri beležniku gospodu Lamblinu, Rue des Vieux Augustius v Parizu. Njemu naj se tudi javi vse, kar se tiče otroka.

Do gospoda Lamblina v Parizu se Ti bode zatorej obrniti, ljubi Leon, ko bodem jaz mrtva.

Še eno Ti moram naznaniti. Oai Germain, ki Te je otroka prinesel k meni, je strežaj in zaupnik grofa Bussièresa, velikega gospoda, ki stanuje v Parizu v prekrasni palači v Rue Bellechasse. In jaz sem vedno mislila, ljubi otrok moj, da si s plemenito rodbino Bussièresovo na kak način v sorodu.

Naposled še to, ljubi Leon: Germain ima najboljše srce; on Ti bode vse dobro svetoval. Njega torej najprej poišči!*

Tako se je glasilo pismo, ki se je sklepalo s presrčnimi in blaženimi besedami.

Mladeniča je to, kar je čital, zeló ganilo. Bil je prepričan, da je bil njegov oče utajen potomec družine Bussièeresove!

Tako so mu ti papirji ovajali le, da se nahaja še druga skrivnost, ki ji mora priti do dna. Ali, kako naj to ukrene? Kako dolgo je že bilo, kar ste bili pisani pismi njegovemu umorjenemu očetu! In recimo, da bi tudi v Parizu našel še živečega beležnika, grofa Bussièresa in strežaja Germaina; ali ne bi imeli Ti možje pravice, ravnati ž njim kakor s tujcem ter mu reči: „Mi ne vemo, kaj pravzaprav hočete?“

Konec vsem njegovim načrtom je zmemrom bil: „Jaz nisem nič in ničesar ne morem!“

Le njegova ljubezen do Blanche in obljuba starega Mardocheja sta ga še krepila. Starega Mardocheja hoče vprašati za svet, in sicer še danes!

Dan se je že delal. Leon ugasne luč ter leže oblečen na posteljo. Počival je nekoliko ur. Okoli devete ure ga prebudi trkanje na sobina vrata.

„Kdo je tukaj?“ povpraša.

„Popotnik je prišel ter želi z Vami govoriti.“

Leon odpre.

Jerôma Goš ga objame.

Leon vzklikne iznenaden in vesel.

„Kajne, ti me nisi še tako brzo pričakoval,“ pravi Goš. „A nisem mogel dlje časa prebiti brez tebe; dolgočasil sem se. Danes ponoči mi je prišlo v glavo, da te poiščem. In ker sem . . .“ — „In tvoje gledišče?“ zasmije se mladenič. — „Ne govôri mi o tem! V malih gnezdih ni opravka! Koliko me je stalo, da sem mizarju pojasnil svojo idejo! In pred mesecem ne konča lesene kočë! Še začel je ni! Najprej si mora omisliti les, potem mora vsako lato po dolgosti, širokosti in visokosti izmeriti . . . skratka: jaz sem jo pobral. Zdaj naj pa meri, obla, zabija žeblje, kolikor mu drago!“ — „No, ljubi Goš, pač najbolje storiš, da svojemu mizarju takoj pišeš, naj pusti vse pri miru!“

Goš debelo pogleda. „In najin načrt?“ povpraša. — „Najin načrt je ves premenjen. Midva ostaneva morebiti tukaj v Saint-Irunu, ali se morda vrneva v par dnevih v Pariz.“ — „To bi bilo prav, pa jaz ne razumem . . .“ — „Poslušaj me in razumel bodeš takoj!“ In kolikor je mogoče na kratko mu jame Leon pripovedovati vse, kar je doživel in izvedel v zadnjih dnevih. Stari Goš je bil ves iz sebe zaradi tega. Tudi on je menil: „Najboljše bode, da odpotujeva zopet v Pariz ter tam počakava, dokler ti stari, dobri Mardoche, ali kakor se zove, vsega ne raz-

odene, o čemer mora še zdaj molčati. Med tem bodeš prav priden in v dveh letih lahko stopiš pred gospoda Rouvenata ter zasnubiš Blanche, naj si potem našel svojo rodbino ali ne.* — „Vsekako moram zdaj govoriti še s starim Mardochejem; kar mi on nasvetuje, to se mora storiti. Ta berač je oblastnejši kakor se zdi. Čestokrat se mi dozdeva, da je njegova beraška oprava le — krinka. Vsekakor ve o stvari več kakor vsi drugi; toda neizprosno je molčeč o tem; imeti mora že kak vzrok. On ima takorekoč niti mojega življenja v rokah. Rekel mi je: „Vi bodete mož Blanche!“ In vsled teh besedi sem mu postal slepo orodje.*

Stari marionetar, zlagaje se, prikima. Potem izpregovori: „Počakajva torej, bodeva videla, kaj poreče stari Mardoche. Zdaj mi pa dovoli, da preberem pismo Marijanino, ki si mi pravil o njem. Rad bi znal za vse podrobnosti.*

Leon mu izroči pismo. Jerome Goš ga pazljivo bere. Ko pa pride do stavka, kjer se omenja rodbina Bussièresova, iznenaden zakriči in list se mu trese v roki!

„Kaj je? kaj je?“ nemirno povpraša Leon. „Pusti me, da preberem do kraja,“ zavrne Goš.

Ko prebere pismo, pogleda Leona. Starčkove oči so žarele.

Mladenič ga povprašuje s plašnini pogledi.

Leon! * pravi glumač. „Tvoj oče je bil sin grofa in grofinje Bussièresove!“ — „Odkod li to veš?“ vikne Leon zeló ginjen. — „Jaz poznam grofinjo.“ — „Ti jo poznaš? . . .“ — „Da.“ — „Iz česa pa sklepaš, da je bil zavrženi in utajeni ta otrok sin grofa in grofinje Bussièresove?“ — „In vendar je tako!“ — „O, razloži mi stvar, govori!“ — „Kakor sem ti rekel, poznam grofinjo. Vzprejemala me je zmeróm zeló dobrotno. Dobrotljivost je nje najlepša čednost. Že trideset let prebiva blaga ta gospa v velikem krasnem gradu blizu Clamecyja v okrožju Nièvre. Ona je zeló bogata, kajti kakor se govori, ima le od svojega posestva d' Arfeuille toliko dohodkov, da bi ob njih lahko živelo več občin. V resnici pa je dobrotna vila vsem ubožnikom. Živi le nadložnim, žalostnim, nesrečnim ljudem. Njena mošnja je odprta vsem! Sevidati je dala šole, ki se v njih ubogi otroci poučujejo brezplačno. Ustanovila je tudi sirotice in bolnice. A obožava jo tudi vsak, ki jo pozna. Že tri leta sem hodil s svojimi marionetami okoli, ko me vprvo pokličejo v njen grad, da bi tam trumo majhnih grofičevih varovancev razveseljeval s svojimi igrami.

Grofinja sama je sedela med otroki. Ne da bi se hvalil, a reči moram, da sem se čnega večera samega sebe prekosil, tako celó,

da me pokliče grofinja po končani predstavi v svoj salon ter mi tam izrazi svojo zadovoljnost. Moral sem ostati v gradu še prihodnji dan in potem še ves teden. Izigral sem bil ves svoj repertoire. Že prvi dan mi je bila grofinja zelo prijazna; zadnji dan mojega tamošnjega bivanja pa me doleti čast, da sem obedoval pri njeni mizi. Tu me povpraša, ali imam ženo in otroke. Nisem vedel, zakaj bi ji prikrival resnico. In povedal sem ji svojo zgodovino, v kateri imaš ti tako važno vlogo. Vsled moje pripovedi je bila blaga gospa zelo ginjena. Naposled pa se celó razjoče! Lahko si misliš mojo zadrego zbog tega! Pa ona se kmalu umiri ter mi reče z milim glasom: „Oprostite, ljubi mož, da se nisem mogla premagovati. Vi niste krivi mojim solzam! Ime Leon pa, ki ga ima ubogi vaš majhni najdenček, me je zelo ganilo. Tudi jaz sem imela sina, ki se je imel zvati Leon. . . . Bil bi zdaj skoro 30 let sar.“ — „Tedaj je mrtev?“ vprašam jaz. Uboga gospa žalostno povesi glavo. — „Rekli so mi tako!“ mučno vzdihne. — „Pa, ali je res?“ Jaz sem seveda molčal. Grofinja prehodi parkrat sobo gorindol. Slišal sem, kako je sama zase mrmrala: „Ali izvem kdaj resnico? Ubogi otrok! Kaj so naredili s teboj? Žrtvovali so ga, da bi ga oropali, da bi drugega, nevedneža obogatili. . .“ Tako je tarnala uboga gospa. Čuješ-li, Leon?*

Mladenič, ki je brez sape poslušal pripoved starega glumača, hripavo in kakor v mrzlici zavpije:

„Ni več dvojbe! Dalje za Bóga prosim: dalje! . . .“ — „To je vse,“ odvrne Goš. „Grofinja mi ni več povedala. Če pa v poštev jemljemo ime, čas in okolnosti. . . Kaj ne? — „O da! da!“ zamrmra mladenič. — „Odtčas hodim vsako leto enkrat v grad ljudomile grofinje, da se tam teden dni skazujem s svojim marionetami. Vselej me povprašuje po tebi in kako napreduješ. Ona mi je tudi za-te nasvetovala kolegij Sainte-Barbeski. Že večkrat je izrekla željo, da bi te rada videla, in obljubiti sem ji moral, da te pripeljem enkrat v d' Arfeuill. To lahko zdaj storim. Ako hočeš, Leon, odpotujeva jutri v grad! . . .“

Leon vstane; bil je zelo ginjen. „Videti hočem grofinjo Bussiére,“ odvrne s močnim in slovesnim glasom. „Njej izročim te papirje; kajti bili so lastnina njenega sina!“

33.

Mardoche ni bil vso noč zatisnil očesa.

Kaj bode iz tega, ker Leon zdaj pozna papirje svojega očeta? Mardoche je gotovo mislil, da iz njih poizve, kaj je Lucila Mellierova zakrivila. A mladenič bi lahko iz njih tudi spoznal, zakaj je bil njegov oče

umorjen, in po teh vzrokih, ali ne bi lahko uganil morilca?

Ne, Mardoche ni izdal skrivnosti svojega dobrotnika; pa dal je Leonu ključ od nje. To ga je peklo.

Solnce je sijalo prav lepo v goro in dol, ko naposled okoli dveh popoldne ugleda s svoje terase prihajajočega mladeniča.

Oba sedeta pod vhodom neke jame. Mladenič je čakal, Mardoche pa se ga ni upal nagovoriti.

Po malem odmoru pa vendar vpraša: „Ali ste vse prebrali?“

„Da.“

„Nu, in?“

„Nu, Mardoche, kar se rodbine moje matere tiče, ne vem danes mnogo več, kakor včeraj. V papirjih nisem našel one skrivnosti, ki bi morala biti v njih, kakor ste rekli.“

Mardoche je mislil, da je slabo slišal.

„Kako!“ zavpije, „v teh spisih ni rodbinskega imena vaše matere?“

„Ne; v njih nahajam samo, da se je moja mati zvala Lucila.“

„Da, Lucila!“ je ponavljal Mardoche zamišljeno.

Po malem odmoru nadaljuje: „Ti spisi torej niso pisma?“

„Le dve pismi sta priloženi, obe iz Chevrgya, iz vasi, kjer je bil moj oče od-

gojen; kajti roditelj moj je svojo rodbino baš tako malo poznal, kakor jaz, Mardoche.“

„Čudno! čudno!“ je mrmral Mardoche.
„Tedaj niste prav nič izvedeli?“

„Prav nič o svoji materi, kakor sem vam povedal. Vi ste zdaj edina moja nada, Mardoche! Prosim vas za božjo voljo, odkrite mi skrivnost, ki jo poznate in koja je zame tolike važnosti!“

„Še ni čas!“ odgovori starček. „Moja ura še ni prišla! O, odkar vas poznam, odkar vem, kdo da ste, sem imel to strašno skrivnost že dvajsetkrat na jeziku, pa zmerom sem jo zopet zaprl v svoje prsi, kajti groza me je bila. Bla je to moja dolžnost! Druga usta vam morajo povedati, kdo vam je bila mati!“

„A če bi ta usta predolga molčala?“

„Če bi predolga molčala . . .“ mrmra starček, „nu, potem bodem videl, preudaril . . .“

„In potem mi vse poveste?“

„Vse? Ne vem!“

„Pa kdaj bo to, Mardoche, kdaj?“

„Morda v dveh, treh mesecih . . . morda tudi prej.“

„Dobro; tedaj hočem počakati.“

„Vi pa ne morete tukaj ostati.“

„Odpotujem; a Blanche, Blanche . . .“

„Umirite se; govoril bodem ž njo o vas. Ali se vrnete v Pariz?“

„Da.“

„Ali boste delali?“

„Obljubujem vam.“

„Dali mi boste svoj naslov, če bi vam imel kaj naznaniti.“

Mladenič zapiše svoj naslov na list svoje beležnice, Mardoche pa ga vtakne v žep. „O tem času, ko boste v Pazizu, bodem delal za vas in za Blanche-o!“

„O hvala, Mardoche, hvala!“

„Kdaj odpotujete?“

„Jutri. Moj rednik, Jerôme Goš, me je obiskal. On me ljubi kakor svojega otroka. Povedal sem mu vse: o Blanche-i, o vas, o svojih starših.“

Mardoche prikima

„Dobro ste storili. Ne zabite Blanche!“

— „Njo da bi zabil, njo, ki je cilj mojega življenja, da! celo moje življenje?“ — „In vaša obleka, ki je ostala pri ovčarju?“

„Pojdem ponjo, kakor hitro me vaše pismo zopet pozove le-sem. Imam, hvala Bogu, druga oblačila, sicer bi moral hoditi v ovčarski opravi; ali bi bil čuden v njej! Ovčarjevo obleko sem prinesel s seboj v tej culici. Saj ste tako dobri, Mardoche, ter ovčarju vrnete oblačilo? Recite mu, da ga zahvaljujem.“ — „Dobro; vzamem culico s seboj, ko pojdem na pristavo.“ — „In če se na seuillonski pristavi kaj prigodi; kaj ne Mardoche, potem mi . . .“ — „Potem vam bom pisal.“ — „In gospodični porečete . . .“

— „Da jo ljubite, da zmerom nanjo mislite, in da se povrnete.“ — „Z Bogom torej, Mardoche! Na svidenje! Kajne?“ — „Da, na skorajšnje svidenje!“

Prijatelja se objameta ter razideta. Leon jo udari proti Sain-Irunu, a Mardoche se spusti na svoj kamen. Pričel je jokati.

Leon mu ni bil nič povedal o pismu stare Marijane. Njegov rednik mu je bil navetoval, naj beraču za zdaj to važno skrivnost še zamolči.

Ko pride Leon domov, najde Goša, ko je čistil oblačilca svojih „malih umetnikov“. Rigolo in Pavliha sta slonela pri kaminu ter se ljubko nasmehljevala drug drugemu.

„Teh moja navzočnost ne moti!“ izpregovori Leon.

„Nu, kdaj odpotujeva?“ povpraša Goš. —

„Jutri.“ — „Prav! In pojutranjem bova že v d'Artefeuille-u.“

„In potem v Parizu.“ — „Pismo je tukaj zate. Kmalu bi bil na to pozabil!“ —

„Pismo!“ vzklikne Leon iznenaden. „Saj razen Mardocheja ne ve nihče, da tú stanujem!“

Vzame pismo ter ga brzo odpre.

Pogleda na podpis.

„Blanche!“ zakriči.

In samega veselja je skakal po sobi kakor norec! „Ona mi piše! ona mi piše!...“ je ukal! Njegovo srce mu je živahno bilo, sreča ga je omamljala! Naposled se toliko

umiri, da lahko pismo bere. Glasilo se je tako:

Častiti gospod!

„Obljubila sem Vam odgovor, in dolžna sem Vam ga že zaradi čutov, ki jih gojite zame!

Da sem srečna in bogata in da imam pravico koga ljubiti: hotela bi posvetiti svoje življenje Vam, čegar blago srce sem spoznala, Vam, kojemu zaupa moje srce!

Toda jaz nisem niti srečna, niti bogata; nimam pravice, da bi koga ljubila.

Védite resnico: častiti gospod, Vi sami izvédite resnico: jaz nisem hči Jacques Mellierova! Moj oče se zove Jean Renaud, in to ime, katero morda poznate, me loči od Vas . . . za vedno! —

Z Bogom! z Bogom! Pozabite

malo Blanche.“

*

Pismo pade iz mladeničevih rok.

Nesrečnik prebledi ko zid, krč ga zvije ter zadušno hropeč se zgrudi na tla. Goš mu skoči na pomoč ter ga vzdigne na stolico. Leon ni bil v onesvesti, le krč ga je strašno tresel; ko pa je napad minil, se je razjokal mladenič bridko. Goš poklekne pred njega, boža ga liki otroka ter poizkuša na vse načine, da bi ga tolažil. Nesrečnik je še zme-rom drgetal, kakor da je v smrtni borbi.

V založbi V. Požgaja v Kranju

se dobivajo sledeče knjige:

Novi hitri računar. Cena K 1·20.

Kubična knjiga za trgovce z lesom. Cena vezani knjigi K 5.—.

Velika, najboljša, ilustrirana **Sanjska knjiga.** Cena 70 vinarjev.

Deset krčmarskih zapovedi. Cena 1 K.

Humoristični leksikon. Zbirka najboljših satir in kupletov, ilustrirana. Cena K 1·20.

Prokleta.

Roman. Spisal Emile Richebourg, po E. Vacanovi prireditvi prosto poslovenil Janko Leban.

Izide v osmih zvezkih. Tega romana so izšli dosedaj naslednji zvezki:

Prokleta. — Volčji ubijalec prijet.

— Na pokopališču v Fremicourtu.

— Skrivnost starega Mardochea.

— Ugrabljeni grofič.

Vsak zvezek stane 60 vin. — Pri naročilu naj se pošlje svota naročene knjige in še 10 vinarjev za znamko.

▶ Peti in šesti zvezek izideta skupaj. ▶

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000289746